

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Данила Бојовића бб

П.ф. 91

81400 Никшић

UNIVERSITY OF MONTENEGRO
FACULTY OF PHILOSOPHY

Danila Bojovića bb

P.O. Box 91

CG-81400 Nikšić

Tel.: +382 40 243 921, 243 913,

Fax: +382 40 247 109,

e-mail: ff@ucg.ac.me

№ 01-577/1

1.04.2021.

UNIVERZITET CRNE GORE

Centar za doktorske studije

PODGORICA

Poštovani,

U prilogu vam dostavljamo Odluku Vijeća Filozofskog fakulteta o predlogu članova Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije mr Jovana Muhadinovića.

Srdačan pozdrav,

DEKANKA
Tatjana Novović
Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj: 01-577

Nikšić, 1. 04. 2021.

Na osnovu člana 64 stav 2 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore i člana 34 stav 1 Pravila doktorskih studija, Vijeće Filozofskog fakulteta na sjednici od 01.04.2021. godine, donijelo je

ODLUKU

Predlaže se Odboru za doktorske studije da imenuje Komisiju za ocjenu prijave doktorske disertacije "Državna politika Crne Gore u novooslobođenim krajevima 1878-1905. godine" kandidata mr Jovana Muhadinovića u sastavu:

- Prof. dr Momir Samardžić, mentor
- Prof. dr Živko Andrijašević, član
- Prof. dr Đorđe Borožan, član

DEKANKA

Prof. dr Tatjana Novović

Dostaviti:

- Centru za doktorske studije
- Studentskoj službi
- a/a

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Mr Jovan Muhadinović
Fakultet	Filozofski fakultet - Nikšić
Studijski program	istorija
Broj indeksa	1/19
Ime i prezime roditelja	Pero Muhadinović
Datum i mjesto rođenja	02.07.1983, Cetinje, Crna Gora
Adresa prebivališta	Pavla Rovinskog 31
Telefon	069/273-724
E-mail	jovanpmuhadinović@gmail.com
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> - Doktorske studije, 2019- - Mr istorijskih nauka, Filozofski fakultet, Nikšić, 16.05.2018, 9.6; - Profesor istorije i geografije, Filozofski fakultet, Nikšić, 29.12.2009, 7.92; - Gimnazija, Cetinje, 1998-2002; - OŠ „Lovčenski partizanski odred”, Cetinje, 1991-1998;
Radno iskustvo	<ul style="list-style-type: none"> - Kustos, Muzej novca Centralne banke Crne Gore, Cetinje, 1.1.2014. - Profesor istorije, OŠ „Njegoš”, Cetinje, zamjena na određeno vrijeme, 2010/2011. - Bibliotekar (pripravnik), Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević”, Cetinje, 7.6.2010–7.6.2011.
Popis radova	<p>OBJAVLJENI RADOVI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kolaboracionizam</i>, zbornik Udruženja za modernu historiju, Sarajevo, 2020. • <i>The creation of the Montenegrin monetary system</i>, Montenegrin Journal For Social Sciences, Center for Geopolitical Studies, Podgorica, Volume 3, 2019, Issue 2.

- *Komparativna historiografska tumačenja događaja Drugog svjetskog rata u Crnoj Gori*. Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2019.
- *Uticao Turskog poslanstva na Cetinju na razvoj skladnih crnogorsko-turskih odnosa 1883-1909*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, knj. 14, Cetinje, 2019.
- *Turski poslanici na Cetinju od 1879-1912. godine*, Revija Bihor : prvo bošnjačko glasilo u Luksemburgu, 2018.
- *Odnosi Crne Gore i Turske 1878-1912*, Revija Bihor: prvo bošnjačko glasilo u Luksemburgu, 2018.
- *Uticao francuske diplomatije u Crnoj Gori u vrijeme knjaža Danila*, zbornik radova povodom Jubileja grahovačke bitke, Nikšić, maj 2018.
- *Bojansko pitanje*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, br.13, 2018.
- *Malisorska buna i Crna Gora*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2018.
- *Posjeta knjaža Nikole Carigradu 1899. godine*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2018.
- *Crnogorsko-tursko razgraničenje od 1878. do 1880.* Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2017.
- *Otvaranje turskog poslanstva na Cetinju 1879. godine*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2017.
- *Novac kao nakit*, Muzej novca, Cetinje, katalog izložbe, koautorstvo, 2017.
- *Posjeta knjaža Nikole Abdul Hamidu II 1883. godine*, Almanah - Udruženje za očuvanje ugrožene kulturno-istorijske baštine Muslimana, 2017.
- *Iseljavanje muhadžira, regulisanje njihovih prava u Crnoj Gori i naseljavanje Crnogoraca na toj zemlji*, Almanah - Udruženje za očuvanje ugrožene kulturno-istorijske baštine Muslimana, 2017.

- *O korisnosti i korišćenju istorije*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2016.
- *Crnogorski novac*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2014.

**PRIHVAĆENI RADOVI KOJI SU U PROCESU
ŠTAMPANJA I OBJAVLJIVANJA:**

- *Heroji po potrebi - revizija istorije*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2021.
- *Arheološko nalazište Duklja između prošlosti i budućnosti*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, knj. 15, Cetinje, 2020.
- *Rat 90-tih, Napad na Dubrovnik*, zbornik Udruženja za modernu historiju, Sarajevo.
- *Proslava 400 godina štamparije na Cetinju 1893. godine*, Montenegrin Journal For Social Sciences, Center for Geopolitical Studies, Podgorica, Volume 4, 2020, Issue 2.

NAUČNI SKUPOVI, PROJEKTI, TAKMIČENJA:

- Izlagač na 3. Ljetnjoj školi na Fruškoj gori, 2020. u organizaciji univerzitetskih profesora regiona
- Autor projekta Fonda za nacionalne manjine Crne Gore: E-LIBER – Digitalna biblioteka manjinskih naroda Crne Gore (2. faza), 2020.
- Saradnik na izradi monografije „Leksikon diplomatije Crne Gore” u projektu CANU-a, 2020.
- Izlagač na 2. Ljetnjoj školi na Fruškoj gori, 2019. u organizaciji univerzitetskih profesora regiona
- Autor projekta Fonda za nacionalne manjine Crne Gore: E-LIBER – Digitalna biblioteka manjinskih naroda Crne Gore (1. faza), 2019.

	<ul style="list-style-type: none"> • Saradnik na izradi monografije „Leksikon diplomatije Crne Gore” u projektu CANU-a, 2019. • Izlagač na skupu u organizaciji SUBNOR-a povodom Jubileja Grahovačke bitke, 13. maja 2018. godine u Nikšiću. • Izlagač na skupu povodom Jubileja „Pet godina Centralne banke Jermenije” u Jerevanu, septembar 2016. • Izlagač na skupu ICOMON-a (Međunarodnog udruženja Muzeja novca) jula 2014. godine u Beogradu u Srbiji • Od 2014. do 2018. godine predavač u Osnovnim školama na Žabljaku, u Šavniku, Nikšiću, Sutomoru, Baru i Ulcinju, u okviru „Global money week” (Istorija novca u Crnoj Gori) koje održava Centralna banka Crne Gore • Učesnik takmičenja znanja iz oblasti istorije i geografije kao učenik OŠ „Lovčenski partizanski odred”, Cetinje (Kotor 1996, Tivat 1998)
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Državna politika Crne Gore u novooslobođenim krajevima 1878-1905. godine
Na engleskom jeziku	State policy of Montenegro in newly liberates areas 1878-1905
Obrazloženje teme	
<p>Temat koji želimo obraditi u disertaciji odnosi se na državnu politiku Crne Gore u novooslobođenim krajevima u periodu od 1878. do 1905. godine. Glavni pravci istraživanja, u okviru ovako definisane teme, bili bi usmjereni na prepoznavanje crnogorske politike koja se odnosi na definisanje, integraciju, emancipaciju i identitetsko oblikovanje stanovništva i naselja novooslobođenih krajeva 1878. godine. U tom periodu u sastav Crne Gore ulaze varoši Podgorica, Nikšić, Kolašin, Spuž, Žabljak Crnojevića, Bar i Ulcinj. Ovim radom bi se dao detaljan i kvalitetan pregled stanja u kom su se nalazile varoši u Crnoj Gori prije i poslije Berlinskog kongresa i međunarodnog priznanja Crne Gore. Poseban akcenat bi se stavio na život i privredu stanovnika u pomenutim mjestima, kao i na napredak koji se u njima ostvario u periodu od 1878. do 1905. godine, posebno u okvirima finansija, zdravstva, školstva, kulture,</p>	

trgovine, razvitka života u varošima i privrede, povezivanja naselja, začetaka urbanizacije i formiranja prve ozbiljne infrastrukture. Predmet istraživanja će biti i planovi i ideje za unapređenje i osavremenjivanje crnogorske države u tom periodu. Temom će biti obuhvaćena i demografska kretanja crnogorskog stanovništva, kao i njihovi uzroci i posljedice. Period koji će biti obrađen imaće kao završni okvir 1905. godinu, koja je veoma značajna u istorijskom pogledu za Crnu Goru. Upravo će u decembru te godine, Knjaževina napraviti svoje prve korake ka demokratiji, proglašenjem Ustava. Iako će biti posljednja evropska zemlja koja će to uraditi, taj potez će biti početak kraja apsolutističkom načinu vladavine. Vjekovna, ratna situacija sa kojom je bila suočena Crna Gora, omogućila je da se pomenuti sistem vladanja praktično nije mijenjao od kraja 15. vijeka. Nikoljdanski ustav, iako je u dobrom dijelu iskonstruisan tako da očuva najbitnije autoritativne tekovine knjaza Nikole Petrovića Njegoša, predstavlja jednu prekretnicu kojom će Crna Gora težiti da ide ka savremenoj Evropi.

Pregled istraživanja

Tokom dosadašnjeg rada, kandidat je obavio istraživanja u Državnom arhivu Crne Gore na Cetinju. Tom prilikom je stekao uvid u sljedeće arhivske fondove: Ministarstvo unutrašnjih djela, Ministarstvo inostranih djela, Ministarstvo građevina, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo pravde, Oblasne uprave. Pregledani su registri pomenutih fondova i napravljen je plan arhivskog istraživanja. Detaljna istraživanja su obavljena u arhivskom fondu Ministarstva unutrašnjih djela (MUD) za period od 1879. do 1905. godine. Ovaj arhivski fond predstavlja temelj i okosnicu budućeg rada. Prilikom pregleda fonda, pretražene su 122 fascikle (svaka fascikla prosječno ima 500 dokumenata). Ovim istraživanjem kandidat je pronašao i zabilježio sva dokumenta koja sadrže strukturu mogućeg doktorskog rada. Prikupljeni su arhivski dokumenti o finansijama, zdravlju, prosvjeti – otvaranju škola (osnovnih, srednjih), građevinama, idejama, planovima, infrastrukturi, migracijama (periodičnim i stalnim), formiranju varoši, kulturnim težnjama i ostvarenjima: otvaranju knjižarnica-biblioteka, otvaranju pozorišta, izdavanju knjiga.

Sem toga pregledana je literatura koja je u jednoj od kolona ove prijave nabrojana. Od pomenutih naslova, dosad je, detaljno isčitana sljedeća stručna literatura koja će biti od velike pomoći prilikom izrade doktorskog rada: Nićifor Dučić, *Crna Gora*, Državna štamparija, Beograd, 1874; Žarko Bulajić, *Agrarni odnosi u Crnoj Gori 1978-1912*, Titograd, 1959; Đoko Pejović, *Razvitak prosvjete i kulture u Crnoj Gori*, 1971; Rade Delibašić, *Razvoj školstva i pedagoške misli u Crnoj Gori: 1830-1918*, Titograd, 1980; Veljko Šakotić, *Nikšić (Onogošt) u otporima i borbama 1597-1877*, Nikšić, 1983; Ivo Jovičević, *O ljudima i događajima-sjećanje jednog federaliste*, Cetinje, 1995; Vaso Radović, *Ulcinj 1878-1914*, Ulcinj, 1997; Bogumil Hrabak, *Nikšić do početka XIX vijeka*, Beograd 1997; Bogumil Hrabak, *Podgorica do početka XIX vijeka*, Beograd, 2000; Konstantin Petković, *Crna Gora i Crnogorci*, Podgorica, 2005; Mirčeta Đurović, *Crnogorske finansije 1860-1915*, Podgorica, 2008; Mirčeta Đurović, *Trgovački kapital u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX i početkom XX vijeka*, Podgorica, 2008; Živko Andrijašević, *Crnogorska ideologija 1860-1918*, Podgorica, 2017; Luka I. Milunović, *Crnogorski teatar u 19. stoljeću: zbornik dokumenata*, Cetinje 2019.

Cilj i hipoteze

Cilj:

- Doktorskom temom pod ovim naslovom treba da se objasni proces uspostavljanja i rada državnih institucija u novooslobođenim krajevima (uspostavljanje vlasti, naseljavanje stanovništva). Obradiće se procesi privrednog života u Crnoj Gori nakon njenog teritorijalnog proširenja 1878. godine: trgovine, zanatstva, poljoprivrede, vodoprivrede, stočarstva, industrijalizacije, tj. sva njihova dostignuća i nedostaci. Daće se detaljan pregled kroz proces stvaranja većih naselja i infrastrukture (varoške, međuvaroške, saobraćajne). Pažnja će biti posvećena i prosvjećivanju stanovništva (otvaranje škola, biblioteka, pozorišta). Cilj je da se detaljno i u cjelini prikaže i objasni finansijski, privredni, prosvjetni i kulturni život knjaževine Crne Gore od 1878-1905. godine.

Naučni ciljevi:

- Definirati formiranje institucija vlasti u novooslobođenim krajevima, prikazati njihovu funkciju i uticaj na integriranje novih teritorija u sastav crnogorske države.
- Prikazati da je izvršen uticaj politike i ideologije crnogorske vlasti u novooslobođenim krajevima, gdje se našao veliki broj nepravoslavnog stanovništva, i pored migracija kao posljedica, doveo do toga da je veliki dio stanovništva inkorporiran u, za njih, potpuno novu državu.
- Dati sliku i analizirati intezitet razvitka naselja na novooslobođenoj teritoriji: Podgorice, Nikšića, Kolašina, Žabljaka, Bara, Ulcinja, uz oblasti kojima se upravljalo iz ovih varoši. Time bi bila obuhvaćena cijela teritorija koju je Knjaževina Crna Gora dobila odlukama Berlinskog kongresa 1878-1880. godine.
- Prikazati unapređenje trgovine i zanatstva u pomenutim varošima i oblastima koje su pod njima potpadale, tako obrađujući cijelu teritoriju Crne Gore. Zatim dati pregled formiranja privrednog kapitala, otvaranja obrazovnih institucija, stvaranja neophodne infrastrukture, prvog početka industrije, kulturne emancipacije.
- Dati pregled, utvrditi uzroke i posljedice velikih migracija i naseljavanja stanovništva u novooslobođenim krajevima. Analizirati na koji je to način uticalo na dalji razvoj varoši i novooslobođenih oblasti.
- Prikazati formiranje svijesti o zdravstvenoj zaštiti, zdravstvenoj higijeni, prvom organizovanom radu doktora. Iskazati značaj vakcinacije, sprečavanja epidemija i bolesti, otvaranja bolnica i apoteka u većim naseljima na novooslobođenoj teritoriji.
- Istaći značaj u radu na modernisanju poljoprivrede, stočarstva, kroz rad veterinarske struke i zdravstvene kontrole stoke, što dovodi do stvaranja prvih viškova hrane. Otvaranje veterinarskih ambulanti koje omogućavaju dalji napredak stočarstva i proizvodnje zdrave hrane.
- Istaći napore crnogorskih vlasti koje, preko istaknutih stručnjaka iz područja geologije i rudarstva, pokušavaju u Crnoj Gori da pronađu rude i energente, veoma bitne za privredni progres države.

- Prikazati rad na modernizaciji prvih crnogorskih morskih luka Bara i Ulcinja, na pokušajima stvaranja državne trgovačke flote i razvitka pomorske privrede.
- Istaći rezultate decenijskog rada crnogorske vlasti u novooslobođenim krajevima, koji su pripali Crnoj Gori nakon Berlinskog kongresa 1878. godine, kao i posljedice tog rada na društveno-politički razvoj crnogorskog društva i države.

Hipoteze:

Glavna hipoteza: Glavna hipoteza ovog rada proishodi iz osnovne „preambule“ predmeta i ciljeva istraživanja, a odnosi se na relaciju između države Crne Gore i lokalnih sredina koje su u istraživanom periodu uključene u njen teritorijalno-administrativni sastav. Sljedstveno tome, vodeća hipoteza disertacije glasi:

- Državna politika Crne Gore u novooslobođenim krajevima je svojim planskim i sistematskim djelovanjem uspjela da obezbijedi demografsku, pravno-političku, privredno-ekonomsku i kulturnu *integraciju* novooslobođenih krajevima u jednu skladnu (strukturalno-funkcionalnu) državnu cjelinu.

Iz navedenog slijedi nekoliko izvedenih pretpostavki koje se odnose na državne funkcionalne podsisteme i njihove unutrašnje elemente, a koje glase:

- Crnogorska vlast u novooslobođenim krajevima radila je na uključivanju ovih prostora u jedinstvenu državu. Iz navedenog, pretpostavljamo da su u varošima Podgorici, Nikšiću, Žabljaku Crnojevića, Spužu, Kolašinu, Baru, Ulcinju uspostavljene prve institucije lokalne vlasti koje su integrativno djelovale na uključivanje ovih oblasti u državnu maticu sa centrom na Cetinju.
- Pripojene varoši Podgorica, Nikšić, Spuž, Kolašin, Bar, Ulcinj, Žabljak Crnojevića ubrzo nakon Berlinskog kongresa bilježe stalni porast stanovništva što nas navodi da pretpostavimo da je naseljavanje novooslobođenih krajeva planski vršeno i da je time populaciono rasterećen prostor koji je obuhvatala Crna Gora prije Veljeg rata (1876-1878)
- Podijeljena je zemlja vojničkim porodicama i bezemljašima u novooslobođenim krajevima, koja je vremenom prešla u njihovo trajno vlasništvo. Iz navedenog, pretpostavljamo da se na ovaj način dosta uspješno riješio problem velikog broja siromašnih stanovnika i beskućnika u Crnoj Gori. Za to u prethodnom periodu nije bilo nikakvih uslova, zbog veoma male količine obradivog zemljišta, a velikog broja stanovnika na maloj državnoj teritoriji prije 1878. godine. Vođeni dopunom prethodne hipoteze, pretpostavljamo da se materijalni standard većeg broja ljudi poboljšao.
- Rast broja stanovnika u novopripojenim oblastima, a samim tim i sve veća potreba za različitim proizvodima dovode do povećanja poljoprivredne, trgovinske i zanatske djelatnosti. Sljedstveno tome, pretpostavljamo da je to doprinijelo daljem razvitku urbanih dijelova varoši i kasnijih gradskih središta. Tome je uveliko doprinijelo otvaranje velikog broja trgovinskih i zanatskih radnji, te izgradnju *pijaca* u centrima tih varoši. Prije ovih varoških pijaca postojala su samo nekoliko pazara za cijelu tadašnju Crnu Goru. Dalji razvoj će usloviti i dovesti do izgradnje infrastrukture u varošima, bez koje se dalji napredak nije

mogao zamisliti. Dolazi do izrade prvih planova tzv. Novih Varoši u Podgorici, Nikšiću, Spužu, na Žabljaku, u Danilovgradu, Kolašinu, Baru, Ulcinju i do njihove realizacije. Prave se prvi vodovodi, čime se olakšava život i rad stanovnika.

- Napredak u poljoprivredi, trgovini i zanatstvu koji se ostvarivao u novooslobođenim krajevima uslovio je potrebu otvaranja obrazovnih institucija u kojima će se mladi ljudi profilisati i sticati znanja. Zbog toga u varoškim centrima dolazi do otvaranja novih škola (osnovnih i srednjih), čime se njihov broj utrostručio u odnosu na period prije proširenja Crne Gore 1878. godine, na Berlinskom kongresu. Na osnovu izrečenog, pretpostavljamo, razvoj obrazovnih institucija nije samo smanjio udio nepismenog stanovništva, već je pozitivno uticao da dalji razvoj i usavršavanje poljoprivrednih, trgovinskih i zanatskih djelatnosti.
- Prekid vjekovnih ratnih dejstava dovodi obrazovane medicinske radnike u Crnu Goru, posvećuje se velika pažnja zdravstvenoj higijeni, o kojoj se do tada malo ili nimalo nije znalo, i o kojoj su do tada brinuli samouci – vidari. Očekujemo da je od tada redovnim pregledima stanovništva i vakcinacijom, došlo do uništenja velikog broja bolesti i epidemija, do tada neizlječivih. Sljedstveno tome, dolazi i do otvaranja prvih bolnica i apoteka na Cetinju, u Podgorici, Nikšiću, Baru, Ulcinju, koje otvaraju školovani doktori i farmaceuti iz inostranstva.
- Razvitak poljoprivrede i stočarstva i povećavanje broja stanovnika uslovlila je sve veću potrebu za njihovim proizvodima. Pretpostavljamo da dolazak veterinarskih stručnjaka iz inostranstva, otvaranje vetreinarskih ambulanti i redovan pregled i liječenje stoke, dovodi do napretka stočarstva i proizvodnje zdrave hrane, kao i stvaranja viška stočarskih proizvoda, koji je do tada bio nezamisliv.
- Otvaranje velikog broja škola u Crnoj Gori, osim praktične koristi u državnom progresu, mladima je dao uvid u kulturu, dalju prosvećenost i zabavu, za koje u vjekovnom ratnom periodu nije bilo mjesta. U svim većim varošima otvaraju se knjižarnice-biblioteke sa pristupom svakom zainteresovanom stanovniku, što je u prethodnom periodu bila privilegija malog broju ljudi koji su imali mogućnosti školovanja. Otvaraju se i prva amaterska – diletantska pozorišta na kojima prisustvuje svako zainteresovan. Po osnovu ovog uvida, pretpostavljamo da je sa otvaranjem navedenih ustanova, areal kulturne prosvećenosti od tada bio dostupniji velikom broju stanovnika Crne Gore, a ne samo članovima porodica glavarskog sloja.
- U Crnoj Gori prvih decenija nakon 1878. godine, boravio je veliki broj avanturista-turista, sljedstveno čemu očekujemo otvaranje velikog broja prenočišta i konoba, što uslovljava prvu pojavu organizovane turističke privrede u našoj državi, krajem 19. i početkom 20. Vjeka.
- Dugi mirnodopski period, dozvolice prisustvo i istraživanje geoloških stručnjaka, sa austrougarskih univerziteta, u Crnoj Gori. Posebno u okolini Ulcinja, Bara, Nikšića, Cetinja, Podgorice, na osnovu čega pretpostavljamo da je crnogorska vlast planski nastojala da razvije energetske sektor države.
- Razvitak trgovačkih i zanatlijskih djelatnosti u varošima dovodi do začetka prve industrije u Crnoj Gori, tako da pretpostavljamo da otvaranje pilana, mljekara, sirara, sapunara i pivara

na industrijski pogon ne samo unaprijedilo privredni sektor države, već i materijalni standard ljudi koji su bili uključeni u ove djelatnosti.

- Uključivanjem primorskih gradova Bara i Ulcinja u sastav Crne Gore, ona postaje pomorska država, čime se očekuje da urbanizacijom ovih primorskih mjesta, otvaranjem kapetanija, izgradnjom pristana državne trgovačke flote, dolazi do razvoja pomorske trgovine i djelatnosti, koje do tada nije bilo jer država prije 1878. i 1880. nije imala izlazak na more.

Materijali, metode i plan istraživanja

MATERIJALI:

Glavni izvor budućeg doktorskog rada biće izuzetno bogata arhivska građa (koja je detaljno navedena u nastavku prijave). Nakon prikupljanja, ista će proći kroz proces istraživanja sadržaja, a svaki dokument od važnosti za predloženu temu) biće detaljno analiziran. Nakon prikupljanja, pregleda i analize svih korisnih fondova, njihova dokumentarna građa biće dovedena u komparaciju sa izvorima koje nam za navedeni period pruža dostupna literatura. Shodno strukturi rada istraženi izvori će kroz analizu i komparaciju dati pregled Crne Gore prije i nakon Berlinskog kongresa 1878. godine, sa posebnim osvrtom na sličnosti i razlike, nakon priključenja novooslobođenih krajeva. Zahvaljujući tome što posjedujemo bogate arhivalije za period nakon 1878. godine, uz prateću literaturu za isti period, bićemo u mogućnosti da pratimo razvoj crnogorske države. U fokusu će biti izgradnja sistema vlasti, urbanizacija zemlje, širenje trgovine, stvaranje kapitala i formiranje privrede koja u Crnoj Gori do tada nije postojala. Kritički kroz strukturu rada će biti obrađena svaka pojedinost od važnosti za naznačeni period. Arhivska građa je u slučaju istraživanja predložene teme vrlo bogata i raznovrsna, a nalazi se više fondova u crnogorskim arhivima. Istraženi fondovi i fondovi koji će se istražiti biće prikazani na kraju ove kolone. Kandidat je počeo primjenom heruistike – pronalaska i prikupljanja dokumenata u Arhivima koji se nalaze na Cetinju; Državni arhiv Crne Gore, Arhivsko bibliotečko odjeljenje Narodnog muzeja Crne Gore. Tom prilikom jedan dio fondova je sistematski pregledan, zabilježen, fotografisan. U druge fondove je napravljen uvid, isti su popisani, i u narednom periodu će biti kao i oni koji su pregledani sistematski istraženi. Uz to biće korišćena sva relevantna literatura i štampa koja se tiče naše teme (od koje je većina navedena u nastavku prijave, a kroz istraživanje broj iste će se sigurno povećavati).

METODE:

Prilikom izrade doktorske disertacije biće primijenjeni sljedeći metodi i tehnike istraživanja: analitički, induktivni, komparativni, kritički, deduktivni i sinteza.

Kako bismo dobili odgovore na definisane hipoteze i postavljene ciljeve disertacije, korišćemo metodu analize (kada složene snopove ideja, pojmova i podataka budemo raščlanjivali na njihove jednostavnije (sastavne) dijelove i sinteze (kada pojedine nalaze istraživanja budemo uključivali u apstraknije cjeline i zaključke). Osnovna metoda za analizu i tumačenje podataka koju ćemo koristiti je uporedni metod ili komparativna metoda putem koje ćemo izvršiti upoređivanje različitih podataka iz istraživanja, a sa ciljem preciznog objašnjenja istraživanog temata. Kod objašnjenja korišćemo metodu indukcije i dedukcije kako bismo spoznali interferenciju uticaja države na nova područja i njihovog uticaja na samu državu. U tu svrhu korišćemo strukturalno objašnjenje (kako bismo ispitali uticaj cjeline na dijelove) i funkcionalno objašnjenje (kako bismo ispitali uticaj dijelova, novouključenih područja, na državu). Osnovna tehnika prikupljanja podataka jesu arhivski dokumenti. Sljedstveno tome, osnovna metoda za prikazivanje podataka biće analiza sadržaja arhivske građe. Sem toga

koristiće se sva relevantna literatura koja se bavila uopšteno ili detaljno djelovima strukture naše teme.

Istorijski izvori do kojih je kandidat došao, ukazivali su na svrsishodnost istoriografske obrade ove teme, tako da je u dogovoru s mentorom definisan metodološki okvir doktorske disertacije i njena struktura. Doktorska disertacija je podijeljena na sljedeći način:

STRUKTURA RADA:

PREDGOVOR

UVOD

I

CRNA GORA U VELJEM RATU 1876-1878. GODINE

- Hercegovački ustanak 1875. godine kao uzrok rata
- Oslobođanje Nikšića, Bara i Ulcinja 1877-1878. godine
- Predaja Crnoj Gori Podgorice, Spuža, Žabljaka Crnojevića i Kolašina
- Odluke Berlinskog kongresa o Crnoj Gori i međunarodno priznanje 1878. godine
- Problem oko pripajanja Plava i Gusinja Crnoj Gori - kompenzacija za Ulcinj 1880. godine
- Razgraničenje Crne Gore sa Osmanskim carstvom i Austrougarskom 1879-1881. godine.

II

CRNA GORA DO 1878. GODINE

- **Organizacija vlasti**
- **Administrativna podjela**

- **Stanovništvo**
  - Statistika
  - Etnička i vjerska struktura

- **Prosvjeta**

- Podaci o školama
- Broj učenika
- Stručnost učiteljskog i nastavnog kadra
- Školski programi

- **Privreda**
- Stočarstvo, poljoprivreda, trgovina
- Založnica velikog vojvode Mirka - prvi pokušaji bankarstva

- **Zdravstvo**

- Nadriljekarstvo i vidarstvo

- **Kulturni život u Crnoj Gori**

III
NOVOOSLOBOĐENI KRAJEVI 1878. GODINE

- **Zatečeni oblici vlasti u novooslobođenim krajevima**

- Administrativna i teritorijalna podjela

- **Stanovništvo novooslobođenih krajeva**

- Statistika
- Etnička i vjerska struktura

- **Prosvjeta u novooslobođenim krajevima**

- Podaci o školama, medresama
- Broj učenika
- Nastavni kadar
- Školski programi

- **Privreda novooslobođenih krajeva**

- Zatečeni agrarni odnosi na novooslobođenim teritorijama, njihove sličnosti i razlike
- Poljoprivreda i stočarstvo
- Trgovina i zanatstvo

- **Naselja, njihov položaj i privredni potencijal u novooslobođenim krajevima 1878. godine**

- Podgorica, Spuž, Žabljak Crnojevića, Nikšić, Kolašin Bar, Ulcinj

IV

CRNA GORA OD BERLINSKOG KONGRESA 1878. GODINE DO KRAJA XIX VIJEKA

- **Teritorijalna i administrativna podjela vlasti u novooslobođenim krajevima**

- **Stvaranje organa upravne vlasti**

- **Organizacija sudstva**

- **Stanovništvo**

- Statistika
- Emigracija muslimanskog stanovništva – muhadžira iz novooslobođenih krajeva, 1878. godine
- Otvaranje Turskog poslanstva na Cetinju kao protivmjera ugrožavanju prava muslimana i muhadžira u Crnoj Gori, 1879. godine
- Kolonizatorska politika Crne Gore i naseljavanje novooslobođenih krajeva 1878-1900. godine
- Podjela i problem oko podjele zemlje u novooslobođenim krajevima
- Iseljavanje Crnogoraca u Srbiju kao posljedica gladi od 1880. godine
- Migracije Crnogoraca na rad u Grčku i Osmansko carstvo

- **Urbanizacija**

- Stvaranje novih varoši u Podgorici, Nikšiću, Kolašinu, Spužu, Ulcinju, Baru
- Uljepšavanje varoši – prvi rad na hortikulturi i ozelenjavanju naselja
- Izgradnja lokalnih i regionalnih puteva
- Izgradnja vodovodne mreže

- **Razvitak prosvjete u Crnoj Gori i oslobođenim krajevima**

Osnovne škole

- Otvaranje osnovnih škola u Podgorici, Nikšiću, Spužu, Kolašinu, Baru i Ulcinju

- Školski programi

Srednje škole

- Zemljodjelska škola, Danilovgrad
- Bogoslovsko učiteljska škola, Cetinje
- Ženski institut, Cetinje
- Gimnazija, Cetinje
- Školski programi
- Pokušaj knjaza Nikole da otvori univerzitet u Crnoj Gori
- Obavezno školovanje djece - otpor muslimana prema crnogorskim školama

• **Razvoj privrede u Crnoj Gori**

- Rad na unapređivanju poljoprivrede i stočarstva – kursevi znanja, otvaranje rasadnika, prvi redovni veterinarski pregledi stočnog fonda, otvaranje veterinarskih stanica u Crnoj Gori
- Razvitak trgovine i zanatstva - otvaranje trgovačkih i zanatskih radnji
- Mljekara i sirara knjaza Nikole, u Nikšiću
- Pilane i prerada drveta u Gornjem polju, kod Nikšića
- Fabrika za preradu vune, u Danilovgradu
- Fabrika sapuna, u Baru
- Fabrika maslinovog ulja, u Ulcinju
- Pivara Onogošt u Nikšiću

• **Kulturni napredak u Crnoj Gori**

- Otvaranje čitaonice na Cetinju
- Podgorička čitaonica
- Čitaonica u Baru
- Diletantska i gostujuća pozorišta
- Izgradnja prvog pozorišta u Crnoj Gori, Zetskog doma, na Cetinju 1886. godine
- Otvaranje kulturnog društva Zahumlje u Nikšiću, 1898. godine

• **Zdravstvo**

- Razvitak i unapređenje zdravstva u Crnoj Gori od 1878. godine
- Dolazak stručnih medicinskih radnika i doktora iz inostranstva
- Napor na stvaranju domaćeg medicinskog kadra
- Vakcinacija – prva organizovana borba protiv epidemija u Crnoj Gori
- Bolnica Danilo I na Cetinju
- Otvaranje bolnica u novooslobođenim krajevima - u Podgorici, Nikšiću, Baru i

Ulcinj

- Državna apoteka na Cetinju
- Otvaranje apoteka u Podgorici, Nikšiću, Baru i Ulcinju

- **Vjerske prilike u Crnoj Gori od 1878. godine**

- Odnos crnogorske vlasti prema muslimanima i islamskoj zajednici u Crnoj Gori
- Pomoć vlasti u obnavljanju i izgradnji džamija u Crnoj Gori
- Mjere crnogorske vlasti protiv ugrožavanja nezavisnosti šerijata u Crnoj Gori
- Odnos crnogorske vlasti prema katolicima i Rimokatoličkoj crkvi u Crnoj Gori
  - konkordat između Knjaževine Crne Gore i Svete stolice 1886. godine
- Pomoć vlasti katoličkom sveštenstvu, uvođenje rimokatoličke službe na slovenskom jeziku u Crnoj Gori

V

CRNA GORA NA POČETKU XX VIJEKA – PROGLAŠENJE USTAVA 1905. GODINE

- Ekonomska kriza u Crnoj Gori kao posljedica loše privredne politike knjaževske vlasti u posljednjim decenijama XIX vijeka
- Pečeci bankarske djelatnosti, pokušaji da se ublaži kriza, značaj i posljedice
  - Prva nikšićka štedionica, Nikšić, 1901. godine
  - Prva Zetska štedionica, Podgorica, 1904. godine
- Masovno iseljavanje Crnogoraca u Ameriku od 1903. godine, kao posljedica ekonomske krize
- Put ka demokratiji - proglašenje Ustava 1905. godine

ZAKLJUČAK

ARHIVSKI FONDOVI

- Arhivska građa Državnog arhiva Crne Gore, Cetinje

Pregledani fondovi:

- Ministarstvo unutrašnjih djela (122 fascikle)
- Broj kutija: 13, 13A, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 91A, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122;

Fondovi koji će biti pregledani:

- Ministarstvo inostranih djela (70 fascikli)
- Ministarstvo građevina (36 fascikli)
- Ministarstvo prosvjete (16 fascikli)
- Ministarstvo pravde
- Oblasne uprave

- Arhivska građa Arhivsko bibliotečkog odjeljenja Narodnog muzeja Crne Gore, Cetinje
- Fond Nikola I
- Arhiv Valtazara Bogišića, Cavtat, Republika Hrvatska

Pregledane novine:

- *Grlica*
- *Orlić*
- *Crnogorac*
- *Crnogorka*
- *Glas Crnogorca*
- *Onogošt*
- *Nevesinje*

Metodi istraživanja:

- analitički

- induktivni
- komparativni
- deduktivni
- kritički
- sinteza

PLAN ISTRAŽIVANJA:

- Konsultacije sa mentorom
- Arhivsko istraživanje
- Istraživanje literature
- Dopuna istraživanja i obavljanje konsultacija sa mentorom
- Pripreme za obavljanje Polaznih istraživanja
- Izrada rada za odbranu Polaznih istraživanja
- Sastanak sa mentorom i prijava Polaznih istraživanja
- Odbrana Polaznih istraživanja
- Izrada članka za objavu u međunarodnom časopisu, nakon objave izvještaja komisije o uspješnom polaganju Polaznih istraživanja
- Učešće na naučnoj konferenciji na kojoj bi se prezentovali rezultati Polaznih istraživanja
- Nakon objave članka u međunarodnom časopisu, rad na izradi dr teze
- Konsultacije sa mentorom u vezi izrade dr teze
- Konačna izrada teze i njeno prihvatanje od strane mentora
- Odbrana doktorske teze

Očekivani naučni doprinos

Naučni doprinos koji se očekuje od teme: Državna politika Crne Gore u novooslobođenim krajevima 1878-1905. godine, sastoji se u kompletnom prikazu svih vidova života stanovništva i razvitka države za dati period. U radu će se napraviti osvrt na sve državne i društvene fenomene knjaževine Crne Gore, prije Berlinskog kongresa 1878. godine i nakon njenog teritorijalnog proširenja, sve do 1905. godine i proglašenja Ustava, kao prvog demokratskog akta u državi. Tema će se baviti organizacijom i učvršćivanjem vlasti u krajevima, naseljavanjem tih krajeva crnogorskim stanovništvom, pokušajima ostvarivanja napretka u formiranju novih varoši u Nikšiću, Podgorici, Kolašinu, Baru, Ulcinju, Šavniku, Spužu i na Žabljaku. Akcenat će biti stavljen na privredni život koji se od tog trenutka razvija na većem nivou: trgovina, poljoprivreda, šumarstvo, vodoprivreda, na formiranju prvog većeg kapitala do tada u zemlji, na početku prvih industrijskih pogona. Rad i napredak u prosvjeti u toku ovog perioda, koji je bio mnogo značajniji i veći prije 1878. godine, biće obuhvaćen. Demografski faktor će takođe naći mjesta u obradi ove teme, u smislu lokalnih i stalnih migracija stanovništva, pečalbarstva.

Doktorska tema pod ovim naslovom treba da obuhvati kontinuitet cjelokupnog razvoja crnogorske države u periodu od 1878. do 1905. godine, sa svim njenim ostvarenjima i nedostacima.

Spisak objavljenih radova kandidata

OBJAVLJENI RADOVI:

- *Kolaboracionizam*, zbornik Udruženja za modernu historiju, Sarajevo, 2020.
- *The creation of the Montenegrin monetary system*, Montenegrin Journal For Social Sciences, Center for Geopolitical Studies, Podgorica, Volume 3, 2019, Issue 2.
- *Komparativna istoriografska tumačenja događaja Drugog svjetskog rata u Crnoj Gori*. Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2019.
- *Uticaj Turskog poslanstva na Cetinju na razvoj skladnih crnogorsko – turskih odnosa 1883-1909*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, knj. 14, Cetinje, 2019.
- *Turski poslanici na Cetinju od 1879-1912. godine*, Revija Bihor : prvo bošnjačko glasilo u Luksemburgu, 2018.
- *Odnosi Crne Gore i Turske 1878-1912*, Revija Bihor : prvo bošnjačko glasilo u Luksemburgu, 2018.
- *Uticaj francuske diplomatije u Crnoj Gori u vrijeme knjaža Danila*, zbornik radova povodom Jubileja grahovačke bitke, Nikšić, maj 2018.
- *Bojansko pitanje*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, br.13, 2018.
- *Malisorska buna i Crna Gora*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2018.
- *Posjeta knjaža Nikole Carigradu 1899. godine*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2018.
- *Crnogorsko-tursko razgraničenje od 1878. do 1880*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2017.
- *Otvaranje turskog poslanstva na Cetinju 1879. godine*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2017.
- *Novac kao nakit*, Muzej novca, Cetinje, katalog izložbe, koautorstvo, 2017.
- *Posjeta knjaža Nikole Abdul Hamidu II 1883. godine*, Almanah - Udruženje za očuvanje ugrožene kulturno-istorijske baštine Muslimana, 2017.

- *Iseljavanje mubadžira, regulisanje njihovih prava u Crnoj Gori i naseljavanje Crnogoraca na toj zemlji*, Almanah - Udruženje za očuvanje ugrožene kulturno-istorijske baštine Muslimana, 2017.
- *O korisnosti i korišćenju istorije*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2016.
- *Crnogorski novac*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2014.

PRIHVAĆENI RADOVI KOJI SU U PROCESU ŠTAMPANJA I OBJAVLJIVANJA:

- *Heroji po potrebi-revizija istorije*, Matica crnogorska: časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, 2021.
- *Arheološko nalazište Duklja između prošlosti i budućnosti*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, knj. 15, Cetinje, 2020.
- *Rat 90-tih, Napad na Dubrovnik*, zbornik Udruženja za modernu historiju, Sarajevo.
- *Proslava 400 godina štamparije na Cetinju 1893. godine*, Montenegrin Journal For Social Sciences, Center for Geopolitical Studies, Podgorica, Volume 4, 2020, Issue 2.

NAUČNI SKUPOVI, PROJEKTI, TAKMIČENJA:

- Izlagač na 3. Ljetnjoj školi na Fruškoj gori, 2020. u organizaciji univerzitetskih profesora regiona.
- Autor projekta Fonda za nacionalne manjine Crne Gore: E-LIBER – Digitalna biblioteka manjinskih naroda Crne Gore (2. faza), 2020.
- Saradnik na izradi monografije „Leksikon diplomatije Crne Gore” u projektu CANU-a, 2020.
- Izlagač na 2. Ljetnjoj školi na Fruškoj gori, 2019. u organizaciji univerzitetskih profesora regiona
- Autor projekta Fonda za nacionalne manjine Crne Gore: E-LIBER – Digitalna biblioteka manjinskih naroda Crne Gore (1. faza), 2019.
- Saradnik na izradi monografije „Leksikon diplomatije Crne Gore” u projektu CANU-a, 2019.
- Izlagač na skupu u organizaciji SUBNOR –a povodom Jubileja grahovačke bitke,

13. maja 2018. godine, u Nikšiću

- Izlagač na skupu povodom Jubileja „ Pet godina Centralne banke Jermenije” u Jerevanu, septembar 2016.
- Izlagač na skupu ICOMON – a (Međunarodnog udruženja Muzeja novca) jula 2014. godine, u Beogradu, u Srbiji
- Od 2014-2018. godine predavač u Osnovnim školama na Žabljaku, u Šavniku, Nikšiću, Sutomoru, Baru i Ulcinju, u okviru „Global money week” (Istorija novca u Crnoj Gori) koje održava Centralna banka Crne Gore
- Učesnik takmičenja znanja iz oblasti istorije i geografije kao učenik OŠ „Lovčenski partizanski odred”, Cetinje (Kotor 1996, Tivat 1998)

Popis literature

1. Andrijašević Živko, *Crnogorska ideologija 1860 – 1918*, Podgorica, 2017.
2. Babić Branko, *Politika Crne Gore u Novooslobođenim krajevima 1912-1914*, Cetinje, Obod, 1984.
3. Bogišić Valtazar, *Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru*, Podgorica, 1999.
4. Bulajić Žarko, *Agrarni odnosi u Crnoj Gori 1978 – 1912*, Titograd, 1959.
5. *Crnogorski zakonici 1796-1916*, knj. 2, priredili Brano Pavićević i Radoslav Raspopović, Podgorica, 1998.
6. Čubrilović Vasa, *Periodizacija istorije Crne Gore u novom vijeku*, Beograd, 1963.
7. Ćirković Sima, *Bar grad pod Rumijom, barski rodoslov*, Bar, 1984.
8. Deletić Zdravko, *Izgradnja školskog sistema u Crnoj Gori od 1860. do 1916. godine, Kralj Nikola - ličnost, djelo i vrijeme* : radovi sa međunarodnog naučnog skupa, Podgorica, 1-3. oktobar 1997. Tom 2, 277-295.
9. Delibašić Rade, *Razvoj školstva i pedagoške misli u Crnoj Gori : 1830-1918*, Titograd 1980;
10. Dučić Nićifor, *Crna Gora*, Državna štamparija, Beograd, 1874.
11. Đurović Mirčeta, *Crnogorske finansije 1860 – 1915*, Podgorica, 2008
12. Đurović, Mirčeta, *Trgovački kapital u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX i početkom XX vijeka*, Podgorica, 2008.
13. Folić Zvezdan, *Vjerske zajednice u Crnoj Gori : 1818-1953 : prilozi za istoriju*, Podgorica 2001;
14. Franetović Dinko, *Historija pomorstva i ribarstva Crne Gore do 1918. godine*, Titograd, 1960.
15. Hrabak Bogumil, *Podgorica do početka XIX vijeka*, Beograd, 2000.
16. Hrabak, Bogumil *Nikšić do početka XIX vijeka*, Beograd 1997.
17. Jovanović Batrić i autori, *Kolašin*, Beograd, 1981.
18. Jovićeović Ivo, *O ljudima i događajima-sjećanje jednog federaliste*, Cetinje, 1995.
19. Jovićeović, Andrija, *Crnogorsko primorje i Krajina*, Cetinje, 2004.
20. Marković Ivan, *Dukljansko-barska metropolija*, Zagreb, 1902.
21. Matavulj Simo, *Bilješke jednog pisca*, Beograd, 1988.
22. Milić Saša, *Uticaj Ustava za Knjaževinu Crnu Goru iz 1905. g. na razvoj prosvjetiteljskih ideja u*

11. Đurović Mirčeta, *Crnogorske finansije 1860 – 1915*, Podgorica, 2008
12. Đurović, Mirčeta, *Trgovački kapital u Crnoj Gori u drugoj polovini XIX i početkom XX vijeka*, Podgorica, 2008.
13. Folić Zvezdan, *Vjerske zajednice u Crnoj Gori : 1818-1953 : prilozi za istoriju*, Podgorica 2001;
14. Franetović Dinko, *Historija pomorstva i ribarstva Crne Gore do 1918. godine*, Titograd, 1960.
15. Hrabak Bogumil, *Podgorica do početka XIX vijeka*, Beograd, 2000.
16. Hrabak, Bogumil *Nikšić do početka XIX vijeka*, Beograd 1997.
17. Jovanović Batrić i autori, *Kolašin*, Beograd, 1981.
18. Jovičević Ivo, *O ljudima i događajima-sjećanje jednog federaliste*, Cetinje, 1995.
19. Jovičević, Andrija, *Crnogorsko primorje i Krajina*, Cetinje, 2004.
20. Marković Ivan, *Dukljansko-barska metropolija*, Zagreb, 1902.
21. Matavulj Simo, *Bilježke jednog pisca*, Beograd, 1988.
22. Milić Saša, *Uticao Ustava za Knjaževinu Crnu Goru iz 1905. g. na razvoj prosvjetiteljskih ideja u Crnoj Gori*, Podgorica 2006;
23. Milunović I. Luka, *Crnogorski teatar u 19. stoljeću : zbornik dokumenata*, Cetinje 2019.
24. Pejović Đoko, *Politika Crne Gore u Zatajnu i gornjem Polimlju 1878-1912*, Titograd, 1973.
25. Pejović Đoko, *Razvitak prosvjete i kulture u Crnoj Gori 1878-1912*, Titograd 1971
26. Pejović Đoko, *Naseljavanje Nikšića poslije 1878. godine*, Nikšić, 1969.
27. Petković Konstantin, *Crna Gora i Crnogori*, Podgorica, 2005.
28. Plamenac Turov Rade, *Memoari*, Podgorica, 1997.
29. Popović Simo, *Memoari*, Podgorica, 2015.
30. Radović Vaso , *Ulcinj 1878 -1914*, Ulcinj, 1997.
31. Radusinović Pavle, *Stanovništvo i naselja zetske ravnice od najstarijeg do novijeg doba*, kj.2, Nikšić, 1991.
32. Rajković Nikola, *Isprave crnogorskih sudova 1879-1889*, Podgorica, 1988.
33. Ražnatović Novak, *Crna Gora i Berlinski kongres*, Titograd, 1979.
34. Šakotić Veljko, *Kulturno-prosvjetna društva starog Nikšića*, Nikšić, 1970.
35. Šakotić Veljko, *Nikšić(Onogošt) u otporima i borbama 1597-1877*, Nikšić, 1983.
36. Šakotić Veljko, *Nikšić u Knjaževini (Kraljevini) Crnoj Gori*, Nikšić, 1996.
37. Tomanović Lazar, *Pedeset godina na prestolu Crne Gore*, Cetinje, 1910.
38. Vuković Gavro, *Memoari*, Cetinje, 1996

SAGLASNOST PREDLOŽENOG/IH MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM

Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.

Prvi mentor	Prof.dr Momir Samardžić	
Drugi mentor	(Ime i prezime)	
Doktorand	Mr Jovan Muhadinović	

IZJAVA

Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavio/la ni na jednom drugom fakultetu.

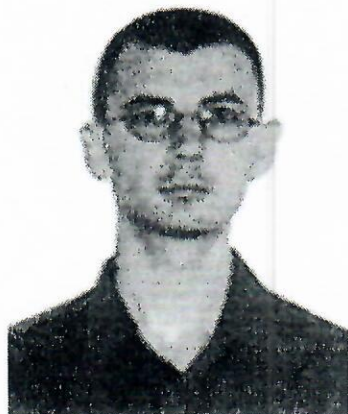
U Nikšiću,
 15. 03. 2021.

Ime i prezime doktoranda

Jovan Muhadinović

ŽIVOTOPIS

Prof. dr. Momir Samardžić rođen je 1974. godine u Našicama u Hrvatskoj, SFR Jugoslavija. Osnovne studije je završio na Univerzitetu u Novom Sadu, na Filozofskom fakultetu, odsjek za istoriju 1999. godine. Magistrirao je 2004. godine, na odsjeku za istoriju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, na odsjeku za istoriju. Na istom fakultetu je od 2003. godine obavljao je dužnosti asistenta i nastavnika, na odsjeku za istoriju kao i na odsjecima za medijske studije, sociologiju, odsjeku za komparativnu književnost sa teorijom književnosti. Doktorirao je 2008. godine iz oblasti Istorije Modernog doba. Iste godine izborom u zvanje postaje docent na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, na odsjeku za istoriju. Za vanrednog profesora na odsjeku za istoriju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu izabran je 2013. godine. Oblast istraživanja mu je istorija Srbije u 19.vijeku, sa akcentom na modernizaciju srpske države i društva, kao i na posljedice iste na ekonomski razvoj zemlje i izgradnju infrastrukture. Bavi se i pitanjima istorije vojvođanskog prostora od 18-20. vijeka kao i kulture razvoja identiteta i kulture sjećanja na tom području. Redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, na odsjeku za istoriju postaje 2018. godine izborom u zvanje. Autor je više monografija i velikog broja članaka u balkanskim i međunarodnim časopisima. Učesnik je velikog broja projekta finansiranih od Ministarstva prosvjete i nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Pokrajinskog sekretarijata za nauku i tehnološki razvoj Autonomne pokrajine Vojvodine. Bio je član međunarodnog FP 6 projekta Evropske komisije. U Matici srpskoj je član i saradnik, kao i član Odbora Rukopisnog i Leksikografskog odjeljenja Matice srpske. Govori srpski i engleski jezik, a služi se njemačkim, bugarskim i ruskim jezikom.

Број: 04-29/46

Нови Сад, 6. септембар 2018. године

На основу члана 58 став 3 тачка 5 и члана 75 Закона о високом образовању („Службени гласник РС” бр. 88/2017 и 27/2018 др. закон), члана 67 став 1 тачка 5 Статута Универзитета у Новом Саду (Савет Универзитета, 8.3.2018. године, исправка 5.4.2018. године), чланова 2 и 4 Правилника о ближим минималним условима за избор у звање наставника на Универзитету у Новом Саду (Сенат Универзитета у Новом Саду 8.9.2016. године, 22.9.2016. године, 1.12.2016. године и 8.3.2018. године) и члана 8 Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Новом Саду (Сенат Универзитета, 23.01.2006. године, 27.12.2013. године, 3.3.2016. године, 8.9.2016. године и 7.12.2017. године), Сенат Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 6. септембра 2018. године, једногласно је донео

О Д Л У К А

Др Момир Самарџић бира се у звање редовног професора за ужу научну област Историја модерног доба (Увод у историјске студије и предмети из историје модерног доба) на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду.

Одлука се примењује од дана закључења уговора о раду лица изабраног у звање наставника из става 1 ове одлуке са деканом Факултета.

Образложење

На основу одлуке декана Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду објављен је конкурс за избор наставника у сва звања за ужу научну област Историја модерног доба (Увод у историјске студије и предмети из историје модерног доба) на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду. Конкурс је објављен у листу Послови дана 7. марта 2018. године.

На објављени конкурс пријавио се кандидат: др Момир Самарџић.

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду број 01-194/21 од 23. фебруара 2018. године именована је Комисија за писање извештаја о пријављеним кандидатима на конкурс за избор у звање наставника, у следећем саставу:

- Др Владан Гавриловић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду (ужа научна област Историја модерног доба)
- Др Золтан Ђере, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду (ужа научна област Историја модерног доба)
- Др Никола Самарџић, редовни професор у пензији Филозофског факултета Универзитета у Београду (ужа научна област Општа историја новог века)
- Др Дубравка Стојановић, редовни професор у пензији Филозофског факултета Универзитета у Београду (ужа научна област Општа савремена историја)
- Др Милош Јагодић, редовни професор у пензији Филозофског факултета Универзитета у Београду (ужа научна област Историја српског народа у новом веку)

Комисија за писање извештаја је дана 19. априла 2018. године доставила Изборном већу Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, извештај број 02-194/21-1 од 16. априла 2018. године у коме је утврдила предлог да се др Момир Самарцић изабере у звање редовног професора.

Извештај Комисије стављен је на увид јавности 1. маја 2018. године, објављивањем на интернет страници Универзитета у Новом Саду, у Билтену бр 1556 од 1. маја 2018. године.

Изборно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 6. јула 2018. године утврдило је резултате:

- научноистраживачког односно уметничког рада кандидата,
- рада у настави,
- рада у обезбеђивању научно - наставног, односно уметничког - наставног подмлатка – менторства, односно руковођења израдом завршних радова студената
- ангажовања у развоју наставе и развоју других делатности факултета

и утврдило Предлог одлуке о избору др Момира Самарцића у звање редовног професора.

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду доставио је документацију прописану чланом 4 Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Новом Саду Стручном већу за друштвене науке Сената Универзитета у Новом Саду.

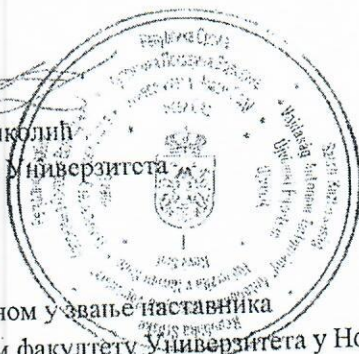
Стручно веће за друштвене науке Сената Универзитета у Новом Саду на седници одржаној дана 31. августа 2018. године дало је позитивно мишљење о предлогу одлуке о избору др Момира Самарцића у звање редовног професора.

Имајући у виду сву достављену документацију, Сенат Универзитета је на седници одржаној 6. септембра 2018. године једногласно донео одлуку да се др Момир Самарцић изабере у звање редовног професора за ужу научну област Историја модерног доба (Увод у историјске студије и предмети из историје модерног доба) на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Ова одлука је коначна и против ње незадовољни учесници Конкурса могу покренути управни спор пред надлежним судом у року од 30 дана од дана пријема.

Проф. др Душан Николић
Председник Сената Универзитета

Одлуку доставити:

1. Лицу изабраном у звање наставника
2. Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду
3. Архиви Универзитета у Новом Саду

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Број: 02-16/95
Дана, 1.10.2018. године

На основу Закона о раду РС ("Сл. гласник РС", бр.24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013 I 75/2014), члана 65 став 6 Закона о високом образовању ("Сл. гласник РС", број 76/2005, 97/2008, 44/2010 и аутентично тумачење 100/2007, 93/2012, 89/2013, 99/2014, 45/2015-аутентично тумачење и 68/2015), одлуке Изборног већа Факултета од 6.7.2018. године, Одлуке Сената Универзитета од 6.9.2018. године закључује се дана **24.10.2018.** године следећи

УГОВОР О РАДУ

Између следећих уговорних страна:

1. **Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду**, са седиштем у Новом Саду, ул. др Зорана Ђинђића бр. 2 (у даљем тексту „Послодавац“) који заступа проф. др Ивана Живанчевић-Секеруш, декан Факултет, са једне стране и
2. **Др Момир Самарцић** са станом у Новом Саду, ул. Станоја Станојевића бр. 18, ЈМБГ1604974301519, регистарски број радне књижице 6/2001 издате у Кикинди, који има завршен Филозофски факултет (група за историју) и научни степен доктора историјских наука на радном месту **редовног професора за ужу научну област Историја модерног доба** (у даљем тексту „Запослени“).

Послодавац и запослени сагласили су се о следећем:

Члан 1.

Овим Уговором о раду утврђују се права и обавезе које су утврђене како закљученим уговором о раду, тако и анексима овог уговора, те се врши усклађивање са одредбама Закона о раду РС.

Све будуће измене уговорених услова рада, врше се искључиво у односу на текст овог Уговора.

Члан 2.

Закључењем овог уговора Запослени код Послодавца обавља послове на радном месту **редовног професора за ужу научну област Историја модерног доба** на свим нивоима студија и акредитиваним студијским програмима у складу са својим стручним и научним компетенцијама као и друге послове у складу са усменим и писменим налозима послодавца.

Члан 3.

Запослени и Послодавац прихватају сва права, обавезе и одговорности утврђене законом, општим актима Послодавца и овим уговором.

Члан 4.

Запослени заснива радни однос на **неодређено време почев од 24.10.2018. године.**
Радни однос Запослени заснива са пуним радним временом које износи 40 часова недељно.

У случају потребе, у складу са Правилником о систематизацији и организацији послова и Законом, може се извршити другачија расподела радног времена, о чему одлуку доноси Послодавац.

Члан 5.

Ступањем на рад Запослени стиче право на законом утврђене одморе (а све у складу са одлукама Послодавца, одредбама Закона и Општим актима Послодавца.

Дневни и недељни распоред рада запосленог биће утврђен распоредом часова за текућу школску годину.

Члан 6.

Запослени има право на годишњи одмор у складу са Законом о раду и Колективним уговором код Послодавца.

Трајање годишњег одмора може бити увећано Одлуком Послодавца.

Члан 7.

Запослени има право на зараду која се исплаћује сваког месеца.

Износ зараде који запосленом припада рачуна се тако што се коефицијент сложености послова које обавља **30.19** помножи са ценом рада коју утврђује надлежно министарство.

Запослени има право и на накнаде зараде и друга примања у складу са Колективним уговором код Послодавца и општим актима Факултета.

Члан 8.

Зарада запосленом се исплаћује у два дела, за месец који претходи месецу у ком се зарада исплаћује, а након преноса средстава од надлежног министарства.

Члан 9.

Запослени има право на безбедност и заштиту живота и здравља на раду, у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду и Правилником о безбедности здравља на раду код Послодавца и Актом о процени ризика радних места код Послодавца.

Запослени изјављује да је од стране Послодавца оспособљен за безбедан и здрав рад и да је упознат са свим врстама ризика на пословима које запослени обавља, као и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду на пословима које обавља.

Члан 10.

Уколико је Запослени привремено спречен за рад, дужан је да о томе обавести Послодавца у роковима и на начин прецизиран у чл.103 Закона о раду РС, те ако Запослени не поступи у складу са чл.103 Закона о раду, Послодавац има право да му откаже овај Уговор.

Члан 11.

Ако у току рада или у вези са радом Запослени намерно или из крајње непажње проузрокује штету Послодавцу, дужан је и да је надокнади а у складу са Законом и одредбама Колективног уговора код Послодавца и то члановима 109, 110., 111., 112., 113. и 114. овог Колективног уговора.

Члан 12.

Уговорне стране утврђују да ако дође до измењених околности у пословању Послодавца које не постоје у моменту потписивања овог уговора, Послодавац може Запосленом да понуди закључивање анекса овог уговора због измењених услова у раду из оправданих разлога као што су:

- доношење новог, или измена постојећег акта о систематизацији радних места,
- промена у делатности Послодавца,
- промена које би могле наступити у вези са акредитацијом студијских програма;
- осавремењавања услова пословања увођењем технолошких, економских или организационих промена,
- поремећаја пословања,
- измена закона који регулишу материју радних односа,
- у другим случајевима када дође до измењених услова пословања.

Понуда запосленом за закључење анекса мора бити учињена у писменом облику уз образложење разлога због којих је анекс потребан, уз упозорење Запосленом на последице одбијања закључења анекса као и уз обавезан рок за да се Запослени изјасни.

Запослени се на понуду за закључење анекса уговора о раду мора изјаснити у року од 8 радних дана од дана пријема понуде Послодавца. Ако Запослени одбије да закључи понуђени анекс, или се у предвиђеном року не изјасни, Послодавац може да откаже овај уговор о раду.

Члан 13.

Радни однос закључен овим уговором престаје из разлога наведених чланом 175, 176., 177. и 178. Закона о раду РС, као и из разлога наведених чланом 115, 116., 117. и 118. Колективног уговора код Послодавца.

Члан 14.

Запослени има право да откаже овај уговор и пре истека рока на који је уговорен на начин предвиђен чланом 178. Закона о раду.

Члан 15.

Факултет може запосленом да откаже Уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе Факултета, и то:

- ако не остварује резултате рада или нема потребна знања и способности за обављање послова на којима ради
- ако је правоснажно осуђен за кривично дело на раду или у вези с радом
- ако се не врати на рад код послодавца у року од 15 дана од дана истека рока мировања радног односа

Послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који својом кривицом учини повреду радне обавезе, и то :

- ако несавесно или немарно извршава радне обавезе
- ако злоупотреби положај или прекорачи овлашћења
- ако нецелисходно и неодговорно користи средства рада
- ако не користи или ненаменски користи обезбеђена средства или опрему за личну заштиту на раду
- ако учини другу повреду радне обавезе утврђену општим актом, односном уговором о раду

Послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који не поштује радну дисциплину, и то :

- ако неоправдано одбије да обавља послове и извршава налоге послодавца у складу са законом
- ако не достави потврду о привременој спречености за рад у смислу члана 103 Закона о раду
- ако злоупотреби право на одсуство због привремене спречености за рад
- због доласка на рад под дејством алкохола или других опојних средстава, односно употребе алкохола или других опојних средстава у току радног времена, које има или може да има утицај на обављање посла
- ако његово понашање представља радњу извршења кривичног дела учињеног на раду и у вези са радом, независно од тога да ли је против запосленог покренут кривични поступак за кривично дело
- ако је дао нетачне податке који су били одлучујући за заснивање радног односа
- ако запослени који ради на пословима са повећаним ризиком , на којима је као посебан услов за рад утврђена посебна здравствена способност, одбије да буде подвргнут оцени здравствених способности
- ако не поштује радну дисциплину прописану актом послодавца, односно ако је његово понашање такво да не може да настави да ради код послодавца

Запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то :

- ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла
- ако одбије закључење анекса уговора у смислу члана 171 став 1 тачка 1-5 Закона о раду.

Поступак отказа уговора о раду Послодавац спроводи у складу са Законом о раду РС, чланови 184, 185, 186, 187, 188., 189 и 189А, те у складу са члановима 122, 123, 124, 125, 126. и 127 Колективног уговора код Послодавца.

16. Члан

Послодавац може запосленом за повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине да, ако сматра да постоје олакшавајуће околности или да повреда радне обавезе односно непоштовање радне дисциплине у смислу члана 179 став 2 и 3 Закона о раду, није такве природе да запосленом треба да престане радни однос, уместо отказа уговора о раду, изрекне једну од следећих мера :

- привремено удаљење са рада без накнаде зараде , у трајању од једног до 15 радних дана
- новчану казну у висини до 20 % основне зараде запосленог за месец у коме је новчана казна изречена , у трајању до три месеца, која се извршава обуставом од зараде, на основу решења послодавца о изреченој мери
- опомену са најавом отказа у којој се наводи да ће послодавац запосленом отказати уговор о раду без поновног упозорења, ако у наредном року од шест месеци учини исту повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине.

Члан 17.

Обавеза је Запосленог да обавести Послодавца о чланству у Синдикату, а да би се могла остварити сва права које запослени има по том основу, те уколико Запослени у време закључења овог уговора, или у току трајања радног односа о томе не обавести Послодавца, сматраће се да није члан ни једног Синдиката.

Члан 18.

Послодавац се обавезује да у случају престанка радног односа запосленом врати уредно попуњену радну књижицу.

Члан 19.

Сваку промену у погледу здравствених способности, промену у погледу места пребивалишта и промену личних података битних за радни однос, Запослени је дужан да одмах по настанку истих предочи Послодавцу.

Члан 20.

Запослени изјављује да је упознат са општим актима послодавца и да их прихвата, те да ће се понашати у складу са општим актима Послодавца.

За све односе који нису регулисани овим уговором примениће се директно Закон о раду РС и Колективни уговор код Послодавца.

Члан 21.

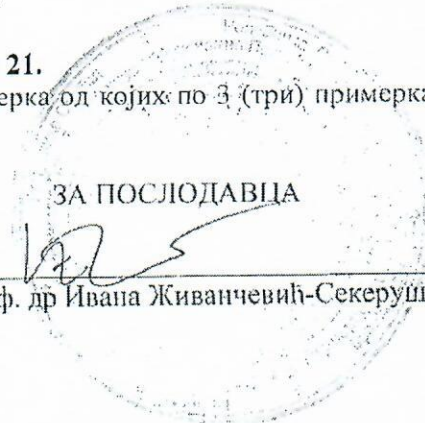
Овај уговор сачињен је у четири примерка од којих по 3 (три) примерка задржава Факултет, а 1 (један) примерак запослени.

ЗАПОСЛЕНИ

ЗА ПОСЛОДАВЦА

Проф. др Ивана Живанчевић-Секеруши

ДР МОМИР САМАРЦИЋ

МОНОГРАФИЈЕ

1. М. Самарцић, *Европа и обележавање граница Србије 1878–1879*, Нови Сад 2006, 170 страна.
2. М. Самарцић, *Од Сан Стефана до Сливнице. Србија против Бугарске 1878–1886*, Нови Сад 2008, 346 страна.
3. М. Samardžić, *Roads to Europe. The Railway Issue and Serbian Politics 1878-1881*, Edizioni Plus – Pisa University Press, Pisa 2010, 220 страна.
4. В. Јовановић, А. Вулетић, М. Самарцић, *Наличја модернизације: српска држава и друштво у време стицања независности*, Београд: Историјски институт, 2017, 505 страна

ПОГЛАВЉА И ЧЛАНЦИ У МОНОГРАФИЈАМА И ТЕМАТСКИМ ЗБОРНИЦИМА РАДОВА

5. М. Samardžić, *Serbian Liberals and the Struggle for the National Assembly in the Mid-19th Century*, in: A. Gemes, F. Peyrou, I. Xydopoulos (eds.), *Institutional Change and Stability. Conflicts, Transitions and Social Values*, Edizioni Plus – Pisa University Press, Pisa 2009, 89-109.
6. М. Brown, M. D. Christopoulos, H. Hagtvedt Vik, A. MacQuarrie, D. Martykanova, М. Samardžić, *Transnational dimensions*, in: S. Bermejo, D. Martikanova, M. Samardžić (eds.), *Layers of Power: Societies and Institutions in Europe*, Edizioni Plus – Pisa University Press, Pisa 2010, 231-267.
7. М. Brown, M. D. Christopoulos, H. Hagtvedt Vik, A. MacQuarrie, D. Martykanova, М. Samardžić, *Transnational dimensions*, in: S. G. Ellis, I. Michailidis (eds.), *Regional and Transnational History in Europe: a Cliohworld Reader*, Edizioni Plus – Pisa University Press, Pisa 2011, 67-104.
8. М. Samardžić, “*People’s Welfare*” as National Security: *Serbian Liberals and Discourses on Economic Development in pre-Independence Serbia (1850s-1870s)*, in: Evguenia Davidova (ed.), *Wealth in the Ottoman and Post-Ottoman Balkans: A Socio-Economic History*, London – New York: I. B. Tauris, 2016, 203-226.
9. М. Bešlin, М. Samardžić, *Postfaktualna istorija: savremeni revizionistički izazovi historiografskoj metodologiji u Srbiji*, у: З. Делетић, Д. Елезовић (ур.), *Методолошки изазови историјске науке: тематски зборник међународног значаја*, Косовска Митровица: Филозофски факултет, 2018, 57–76.
10. М. Самарджич, *Трансбалканските железопътни проекти и Италија (крај на XIX - почеток на XX век)*, у: *Италија, Бугарија и Балканите (1870-1919)*, Софија 2012, 114 -123.

11. *Од Сан Стефана до Сливнице. Политика Србије према бугарском питању 1878-1885*, Универзитетски четенија и изследвања по бугарска историја: меѓународен семинар Смољан, 11–13. мај 2006, Софија 2008, 329–342.
12. М. Samardžić, *Graničarski identiteti na prelomu vekova (kraj 18 – početak 19. veka): o istorijskim okvirima početaka nacionalno-integrativnih procesa u Banatskoj vojnoj granici*, u: М. Самарцић, М. Бешлин (прир.), *Војна граница у Банату и банатски милитари у 18. и 19. веку: тематски зборник*, Нови Сад 2014, 43–59.
13. М. Самарцић, *Модели језичке стандардизације као парадигме конституисања нације: између Доситејевог рационализма и Вуковог романтизма*, у: С. Дамјанов (прир.), *За и против Вука 2: зборник радова*, Београд: Службени гласник, 2016, 77-101.
14. М. Самарцић, *Дефинисање стратешких циљева Аустро-Угарске на Балкану у пролеће 1878. и питање територијалног проширења Србије*, у: П. Митев, В. Рачева (съст.), *Империји, граници, политици (XIX – почеток на XX век)*, Софија: Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2016, 139-155.
15. М. Самарцић, *(Не)управљање шумом и процес дефорестације Кнежевине Србије (1830-1878) – парадигма функционисања егзистенцијалне пољопривреде у сељачком друштву*, П. Крестић (ур.), *Држава и политике управљања (18-20. век)*, Београд: Историјски институт, 2017, 195-211.
16. М. Самарцић, *Концепт културе сећања као аналитички оквир за разумевање војвођанске прошлости и садашњости*, у: М. Самарцић (ур.), *Култура сећања на војвођанском простору: тематски зборник*, Нови Сад: Филозофски факултет, 2017, 37-54.
17. М. Самарцић, *Русија и српска железница: о политичким и привредним аспектима руске политике према Србији после Берлинског конгреса*, у: *Русија/СССР и државност Србије/Југославије*, Београд: Историјски институт, 2018 - рад прихваћен за штампу
18. М. Samardžić, *Percepcije železnica u srpskoj i bugarskoj socijalističkoj misli sedamdesetih godina 19. veka: Svetozar Marković i Hristo Botev*, u: *Susreti kultura*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 2018, 155–165.

УРЕЂИВАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ И НАЦИОНАЛНИХ МОНОГРАФИЈА И
ТЕМАТСКИХ ЗБОРНИКА РАДОВА

19. S. Bermejo, D. Martikanova, М. Samardžić (eds.), *Layers of Power: Societies and Institutions in Europe*, Edizioni Plus – Pisa University Press, Pisa 2010.
20. М. Samardžić, М. Вешлин, S. Milošević (ur.), *Politička upotreba prošlosti: o istorijskom revizionizmu na postjugoslovenskom prostoru*, Novi Sad 2013.
21. М. Самарцић, М. Бешлин (прир.), *Војна граница у Банату и банатски милитари у 18. и 19. веку: тематски зборник*, Нови Сад 2014.

22. М. Веšлин, М. Самардџић (ур.), *Nova „ћитанја“ Dimitrija Tucovića: 100 godina posle*, Novi Sad. Alternativna kulturna organizacija, 2015.
23. М. Самарцић (ур.), *Култура сећања на војвођанском простору*, Нови Сад: Филозофски факултет, 2017.

КЊИГЕ ОБЈАВЉЕНИХ ИЗВОРА

24. Д. М. Ковачевићем, М. Самарцић (прир.), *Скупштинске беседе краља Милана. О стотедесетогодишњици рођења (1854□2004)*, Нови Сад 2005, 200 страна.

ЧЛАНЦИ У НАУЧНИМ ЧАСОПИСИМА

25. М. Самарцић, *Србија и Бугарска 1879-1885*, *Настава историје*, 13 (2001), 16–30.
26. М. Самарцић, *Влада Јована Ристића и железничко питање у односима са Турском 1880. године*, *Зборник Матице српске за историју*, 65–66 (2002), 55–67.
27. М. Самарцић, *Једно сведочанство о разграничењу Србије и Бугарске 1879. године*, *Зборник Матице српске за историју* 65–66 (2002), 263–270.
28. М. Самарцић, *Мисија руског капетана Чичагова у Србији 1878. године*, *Споменица Историјског архива Срем*, 2 (2003), 73–85.
29. М. Самарцић, *Извештај српског комесара у Међународној комисији за разграничење Србије о обележавању српско-бугарске границе 1879. године*, *Споменица Историјског архива Срем*, 2 (2003), 115–145.
30. М. Самарцић, *Погранични проблеми на српско-бугарској граници у првим годинама после разграничења 1879. године*, *Пешчаник*, 1 (2003), 129–147.
31. М. Самарцић, *Делатност Милутина Гарашићина на организовању српске пропаганде у Старој Србији и Македонији 1885. године: корени и план*, *Историјски часопис*, LI (2004), 209–229.
32. М. Самарцић, *Успостављање дипломатских односа између Србије и Бугарске 1879. године*, *Споменица Историјског архива Срем*, 3 (2004), 153–167.
33. М. Самарцић, *Митровачка Фрушка гора о српско-бугарским односима и рату 1885. године*, *Споменица Историјског архива Срем*, 3 (2004), 217–226.
34. М. Самарцић, *Извештај Ђорђа Симића о развоју Бреговског питања 1884. године*, *Истраживања*, 15 (2004), 249–264.
35. М. Самарцић, *Рад Међународне комисије за разграничење Србије и обележавање српско-бугарске границе 1878-1879. године*, *Пешчаник*, II (2004), 187–203.
36. М. Самарцић, *Српско-руски спор о граничној линији између црноморског округа и кулског среза 1878-1879. године*, *Зборник Матице српске за историју*, 69-70 (2004), 77–96.
37. М. Самарцић, *Извештај мајора Јеврема Велимировића о путовању по Турској 1882. године*, *Зборник Матице српске за историју*, 69-70 (2004), 291–313.

38. М. Самарцић, *О изградњи прве новосадске железнице*, Извори о историји и култури Војводине, Нови Сад 2009, 161–176.
39. М. Самарцић, *Мисија архимандрита Нићифора Дучића у Цариграду и на Светој Гори 1882. године*, Историјски часопис, LII (2005), 273–291.
40. М. Самарцић, *Политика Србије према Бугарској и Тајна конвенција 1881. године*, Зборник Матице српске за историју, 71–72 (2005), 29–42.
41. М. Самарцић, *Погранични проблеми у односима Србије и Бугарске 1879–1884. Корени, развој, значај*, Историјски часопис, LIII (2006), 195–215.
42. М. Самарцић, *Међународна комисија и обележавање српско-турске границе после Берлинског конгреса*, Зборник Матице српске за историју, 73 (2006), 57–78.
43. М. Самарцић, *„Његово Краљевско Височанство кнез Милан“*. О настојању српске владе да српском кнезу буде призната титула „Краљевско Височанство“ 1878. године, Зборник Матице српске за историју, 74 (2006), 37–47.
44. М. Самарцић, *Посета барона Хердера Србији и први план за изградњу железнице*, Истраживања, 18 (2007), 135–144.
45. М. Самарцић, *Србија и Бугарско питање 1878–1886*, Зборник Матице српске за историју, 77–78 (2008), 201–214.
46. М. Самарцић, *Статут Друштва Светог Саве из 1880*, Мешовита грађа, Miscellanea, XXIV (2005), 203–221.
47. М. Самарцић, *О изградњи железница у Срему до Првог светског рата*, Споменица Историјског архива Срем, 4 (2005), 58–78.
48. М. Самарцић, *Преговори српске и аустроугарске владе о изградњи моста код Сремске Митровице*, Споменица Историјског архива Срем, 5 (2006), 78–93.
49. М. Samardžić, *Poseta bugarskog kneza Aleksandra Beogradu i prvi predlog o podeli Makedonije 1880. godine*, Balkan i Panonija kroz istoriju, Novi Sad, 2006, 303–311.
50. М. Samardžić, *The Role of the Coup d'Etat in Bulgaria in 1881 in the Signing of the Austro-Serbian Secret Treaty*, Bulgarian Historical Review, 3-4 (2011), 139-151.
51. М. Samardžić, *Trans-Balkan Railway schemes and Italy (late 19th - early 20th century)*, Etudes Balkaniques, 2-3 (2012), 120-129.
52. М. Самарцић, *Суочавање са модернизацијским изазовом: британски инфраструктурни пројекти на Балкану 1851–1852. и Србија*, Истраживања, 22 (2011), 255–278.
53. М. Самарцић, С. Самарцић *Хајмерлеов пројекат Тајне конвенције из 1881. године*, Мешовита грађа (Miscellanea), 32 (2011), 451–471. – коауторство са
54. М. Самарцић, *О споразуму српске владе и Штатсбана о изградњи железнице у Србији 1879. године*, Историјски часопис, 60 (2011), 393–417.
55. М. Самарцић, *Протокол седнице Државног савета од 12/24. октобра 1855. Прилог проучавању железничке политике уставобранитеља*, Истраживања, 23 (2012), 333–343.

56. М. Самарџић, *Никола Крстић о спољној политици и ратовима Србије за време владавине кнеза/краља Милана*, Српске студије, 2 (2011), 139-155.
57. М. Самарџић, *Пројекат трансбалканске железнице и политика Србије у време уставобранитеља 1851-1858*, Српске студије, 3 (2012), 313-336.
58. М. Samardžić, *A Comparative Study of the Perception of Railways among Serbian and Bulgarian Intellectuals, 1860s – 1870s*, Bulgarian Historical Review 3-4 (2015), 84-100.
59. М. Самарџић, *Аустро-српски односи и питање границе на Дрини 1878-1879*, Историјски часопис LXV (2016),
60. М. Samardžić, М. Bešlin, *Deforestation of the Principality of Serbia, 1830-1878: Overview*, Geographica Pannonica, Vol 21, Issue 1 (2017), 1-8.
61. М. Самарџић, *Анализа земљорадничких техника у долини Тимока у текстовима Адама Богосављевића*, Историјски часопис LXVI (2017), 341-365.
62. М. Samardžić, *Agricultural Land Optimum in Serbia in the 19th Century*, Istraživanja: Journal of Historical Research, 28 (2017), 105-117
63. М. Самарџић, С. Самарџић, *Елаборати барона Швегела, март 1878*, Мешовита грађа – Miscellanea, XXXVI (2015), 251-274.
64. М. Самарџић, *Аустријски извори о почецима железничке политике Србије 1852. године*, Зборник Матице српске за историју, 94 (2016), 29-58.
65. М. Samardžić, *Koncept ugara и Kneževini Srbiji - između zemljoradničke teorije и prakse*, Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, XLI-2 (2016), 159-173.
66. М. Bešlin, М. Samardžić, *Soviet-Yugoslav Reconciliation as a Basis for Understanding Tito's Role in the Hungarian Revolution of 1956*, Limes plus: Journal of Social Sciences and Humanities, Vol. XIV (2017), № 1, 89-103.
67. М. Самарџић, *Четворна комисија као механизам за ширење привредног утицаја Аустроугарске на Балкану 1878-1883*, Зборник Матице српске за историју, 96/2 (2017), 61-81.
68. М. Samardžić, М. Bešlin, *The Work of German Oncologist Ferdinand Blumenthal in the Kingdom of Yugoslavia, 1933-1937*, Војносанитетски преглед, 2018 OnLine-First, Issue 00, Pages: 181-181
69. М. Самарџић, М. Бешлин, *Развој сточарске привреде на српском селу у 19. веку*, Гласник Етнографског института, 66/1 (2018), 177-192.

Živko Andrijašević rođen je 1967. godine u Baru. Nakon završene osnovne i srednje škole u Baru, završio je Filozofski fakultet u Nikšiću (1991), sa prosječnom ocjenom 9,18. Nakon diplomiranja upisao je Postdiplomske studije na Filozofskom fakultetu u Beogradu, smjer Nacionalna istorija 19. vijeka. Magistrirao je 1998. godine, odbranivši magistarski rad »Nacionalna ideologija Nikole I Petrovića Njegoša 1860-1878«. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu odbranio je i doktorsku disertaciju »Državna ideologija Crne Gore 1878-1918« (2003). Na Filozofskom fakultetu UCG radi od februara 1993. godine, kada je izabran za asistenta-pripravnika na Odsjeku Istorija-geografija. U ovom zvanju držao je vježbe iz Uvoda u istoriju sa osnovama pomoćnih istorijskih nauka, Istorije južnoslovenskih naroda u srednjem vijeku, Istorije južnoslovenskih naroda 16-18. vijeka, Istorije južnoslovenskih naroda od kraja 18. vijeka do 1918. godine, Istorije Jugoslavije. U zvanje asistenta izabran je maja 1999. godine. Nakon doktoriranja (2003), izabran je u zvanje docenta (april 2004), za predmete: Istorija Crne Gore od 16. do 18. vijeka i Istorija Crne Gore od kraja 18. vijeka do 1918. godine. U zvanje vanrednog profesora izabran je juna 2009. godine, dok je za redovnog profesora izabran maja 2015. godine. Napisao je, kao autor ili koautor, više od dvadeset knjiga i oko 150 naučnih članaka i priloga u časopisima.

Posebna izdanja:

1. Crnogorske teme, Podgorica, 1998.
2. Nacrt za ideologiju jedne vlasti, Bar, 1999.
3. Kratka istorija Crne Gore 1496-1918, Bar, 2000.
4. Državni savjet Knjaževine /Kraljevine/ Crne Gore 1879-1915, Zbornik dokumenata, Cetinje, 2001, kopriredivač
5. Pokršćavanje muslimana 1913, Zbornik dokumenata, Podgorica, 2003, kopriredivač
6. Nacija s greškom, Cetinje, 2004.
7. Istorijski leksikon Crne Gore, 1-5, Podgorica, 2006, koautor
8. Istorija Crne Gore od nastrarijih vremena do 2003, Podgorica, 2006, koautor
9. The History of Montenegro, Podgorica, 2006, koautor
10. Crna Gora i velike sile, Podgorica, 2006, koautor
11. Istorija za osmi razred devetogodišnje osnovne škole, Podgorica, 2007, koautor
12. Crnogorska crkva 1852-1918, Nikšić, 2008.
13. Istorija Crne Gore u 55 priča, Podgorica, 2009.

14. Istorija Crne Gore s drevneših vremen do 2006 goda, Moskva, 2010, koautor
15. Sto godina crnogorske elektroprivrede, Nikšić, 2010, koautor
16. Černogorskaja cerkov 1852-1918, Moskva, 2011.
17. Histoire du Montenegro des temps les plus anciens jusqua l'indépendance, Luksemburg, 2012, koautor
18. Knjaz Danilo Petrović Njegoš, Politički spisi, Podgorica, 2013, priređivač
19. Dinastija Petrović-Njegoš, Cetinje, 2015.
20. Istorija Crne Gore (Od najstarijih vremena do 2006. godine), Beograd, 2015.
21. Čitanka iz istorije Crne Gore I-IV, Podgorica, 2015. (Knj. I, Državnost; knj. II, Institucije; knj. III, Društvo; knj. IV, Identitet)
22. Istorija za četvrti razred gimnazije, Podgorica, 2016, koautor
23. Decenija nezavisnosti, Podgorica, 2016, priređivač
24. Crnogorska ideologija 1860-1918, Cetinje, 2017.
25. Vojvoda Gavro Vuković, Podgorica, 2017.
26. U odbranu autonomije Univerziteta Crne Gore, Podgorica, 2017, koautor
27. Historia de Montenegro (siglos XIX-XX-XXI), Buenos Aires, 2017.
28. Gospodar (Kralj Nikola I Petrović Njegoš), Beograd, 2018.
29. Sto ličnosti Crne Gore 1918-2018, Podgorica, 2018, koautor
30. Sto događaja iz istorije Crne Gore 1918-2018, Podgorica, 2018, koautor
31. Istorija Crne Gore u 65 priča, Podgorica, 2018.
32. Crnogorski vladari, Podgorica, 2018, koautor
33. Bar ukratko, Nikšić, 2018, koautor
34. Balkanski ugao, Podgorica, 2018.
35. Crnogorska istorija, Podgorica, 2019.
36. Kratka istorija Crne Gore, Nikšić, 2019.

35. The rulers od Montenegro, Podgorica, 2018.
38. Storia del Montenegro, Nardo, 2019.
39. Istorija crnogorske elektroprivrede, Nikšić, 2020.

Odabrani članci:

1. Neke greške u udžbeniku istorije za VII razred osnovne škole, Istorijski zapisi, 3-4, 1994, 82-88.
2. Vladika Danilo Petrović Njegoš - Izbor novog puta, Istorijski zapisi, 2, 1995, 118-127.
3. Dvije pjesme Nikole I (Značenje dvije pjesme Nikole I Petrovića Njegoša u sklopu njegove nacionalne ideologije), Stvaranje, 8-10, 1995, 994-1005.
4. Uticaji društvene sredine na nacionalno formiranje Nikole I Petrovića Njegoša, Vaspitanje i obrazovanje, 3, 1996, 91-100.
5. Stvaranje kulta Rusije u Crnoj Gori u XVIII vijeku, Slovenski glasnik, 1, 1996, 19-37.
6. Neke greške u prezentaciji tema iz istorije Crne Gore u udžbenicima za osnovnu školu, Nastava istorije, 4, 1996, 166-178.
7. Osnovni pravci nacionalne ideologije Nikole I Petrovića Njegoša, Istorijski zapisi, 1, 1997, 55-65.
8. Ideološko-političko značenje pjesme "Onamo, onamo...", Stvaranje, 1-5, 1997, 173-180.
9. Boj na Krusima u nacionalno-političkoj ideologiji Crne Gore (1796-1878), Bitka za Crnu Goru (Martinići-Krusi 1796-1996), Zbornik radova sa naučnog skupa, Podgorica, 1997, 297-308.
10. O ciljevima državne politike Knjaževine Crne Gore (1852-1878), Istorijski zapisi, 3, 1997, 171-183.
11. Osnovni podaci o Knjaževini Crnoj Gori (1852-1878), Nastava istorije, 8, 1998, 114-122; Skraćena verzija rada objavljena i u časopisu Vaspitanje i obrazovanje, 1, 1998, 92-97.
12. O koncepciji tema iz istorije Crne Gore u školskim udžbenicima, Zbornik radova sa X kongresa Saveza istoričara Jugoslavije, Beograd, 1998, 705-708.
13. Knjaz Nikola kao ličnost u politici Crne Gore (1860-1878), Kralj Nikola - ličnost, djelo i vrijeme, Zbornik radova sa naučnog skupa, knj. 1, Podgorica, 1998, 325-354.
14. Knjaz Nikola o Srbiji i srbijansko-crnogorskim odnosima u "Memoarima" vojvode Sima Popovića, Pero i povest (srpsko društvo u sećanjima), Zbornik radova, Beograd, 1999, 129-145.
14. Neki novi podaci o crnogorskoj operaciji za oslobođenje Bara 1877. godine, Međunarodno priznanje Crne Gore, Zbornik radova sa naučnog skupa, Podgorica, 1999, 113-120.
16. Crnogorci i Turci (O jednom segmentu crnogorskog nacionalizma "herojskog doba"), Almanah, 7-8, 1999, 83-106.
17. Bio-bibliografija dr Radomana Jovanovića, Bibliografski vjesnik, 1-3, 1999, 49-55.
18. Istorije Crne Gore i Istorija crnogorskog naroda dr Dragoja Živkovića, Zbornik radova sa okruglog stola "Život, naučno i stručno djelo Dragoja Živkovića", Cetinje, 2000, 43-47.
19. O crnogorskoj državnoj ideji (od vladike Danila do knjaza Danila), Matica, 2, 2000, 105-127.
20. Muslimani u crnogorskoj državi - od lojalnosti do patriotizma, Almanah, 13-14, 2000, 145-147.

21. Crna Gora i Podgorički kraj u vrijeme knjaza Danila (Prilog izučavanju), Sto dvadeset godina od oslobođenja Podgorice, Zbornik radova, Podgorica, 2000, 27-50.
22. Crnogorska državna ideja u vrijeme Nikole I Petrovića Njegoša (prvi dio), Matica, 3, 2000, 145-158.
23. Istraga poturica - historiografija, izvori, istoričnost, Almanah, 15-16, 2001, 93-129.
24. Bez saglasnosti o vrijednostima nema dobrih udžbenika (Analiza "crnogorske tematike" u udžbeniku za III razred gimnazije), Matica, 4-5, 2001, 103-122.
25. Crnogorska državna ideja u vrijeme Nikole I Petrovića Njegoša (drugi dio), Matica, 7-8, 2001, 123-140.
26. Preprodavci ideologija (O beogradskim Crnogorcima na vlasti), Matica, br. 9-10, 2002, 53-66;
27. O jednom aspektu memoara serdara Rada Turova Plamenca, Crmnica - nasljeđe i budućnost, Zbornik radova, Podgorica, 2002, 93-94.
28. Crna Gora na Berlinskom kongresu, Bibliografski vjesnik, 1-3, 2002, 173-184.
29. Politička osnova vladarskog kulta knjaza Nikole krajem 19. i početkom 20. vijeka, Istorijski zapisi, 1-2, 2002, 91-112.
30. Pet tužnih ščeri kapetana Četka, Stvaranje, br. 8-12, 2002, 313-330.
31. Ideološka osnova proglašenja Crne Gore za Kraljevinu, Matica, 11-12, 2002, 91-114.
32. Još jednom o bosanskom pismu - "bosančici", Almanah, 21-22, 2003, 289-291.
33. Crnogorska država prema muslimanima (1878-1912), Matica, 13-14, 2003, 241-258.
34. Crnogorci protiv Crne Gore (Prilog izučavanju djelovanja "Crnogorskog odbora za narodno ujedinjenje 1916-1918)", "Matica", br. 15-16, 2003, 137-158.
35. Neki podaci o zagranichnoj politici Crne Gore (1878-1912), Istorijski zapisi, 1-4, 2003, 7-23.
36. Škola u službi državne ideologije, "Matica", 20, 2004, 93-152.
37. Cetinjski mitropolit prema pećkim patrijarsima, Matica, 22-23, 2005, 183-212.
38. Pravoslavna crkva u Crnoj Gori 1766-1851, Matica, 29-30, 2007, 85-104.
39. Crna Gora i Bugarska krajem XIX vijeka, Meždunarodna politika, knj. 2, Blagoevgrad, 76-81.
40. Pravoslavna crkva u Crnoj Gori 1851-1860, Matica, 31, 2007, 177-202.
41. Pravoslavna crkva u Crnoj Gori u vrijeme Nikole I Petrovića Njegoša, Matica, 32-33, 2008, 133-154.
42. Unutrašnja organizacija pravoslavne crkve poslije 1878. godine, Matica, 34-35, 2008, 125-142.
43. Autokefalnost Crnogorske crkve, Matica, 36, 2008, 25-52.
44. Petar I Petrović Njegoš (Istorioografski portret), Noviji prilozi o Petru I Petroviću Njegošu, Zbornik radova, Cetinje, 2009, 9-24.
45. Vojvoda Gavro Vuković, Tokovi, 2, 2009, 117-134.
46. Ustanak u Hercegovini 1875. godine i državna ideologija Crne Gore, Zbornik radova sa naučnog skupa "Uloga Hrvata u Hercegovačkome ustanku (1875-1878)", Ljubuški (BiH), 2009, 197-216.
47. Pregled istorije crnogorskog školstva do 1918. godine, Bibliografski vjesnik, 1-3, 2009, 133-168.
48. Crnogorska vlast i ekonomski problemi Crne Gore (1878-1912), Glasnik Odjeljenja društvenih nauka CANU, 20, 2010, 291-363.
49. Njegoševa vladavina i politička misao, Njegoševi dani, Zbornik radova, 2, 2010, 393-410.
50. Crnogorska država i Barska nadbiskupija (Pet pisama barskog nadbiskupa Nikole Dobrečića), Časopis za suvremenu povijest, 2, 2010, 465-482; Objavljeno i u "Arhivskim zapisima"
51. 1878. godina kao granica epoha, Istorijski zapisi, 2, 2010, 43-55.
52. Razvoj elektroprivrede u Crnoj Gori 1910-1945, Istorijski zapisi, 1, 2010, 142-179.

53. Politička upotreba tradicije Crnojevića u XVIII i XIX vijeku, Crnojevići, Zbornik radova sa naučnog skupa, Cetinje/Podgorica, 2010, 35-66.
54. Crnogorske političke i društvene okolnosti u vrijeme djelovanja Sekule Drljevića (1900-1941), Dr Sekula Drljević – ličnost, djelo, vrijeme, Zbornik radova sa naučnog skupa, Podgorica, 2011, 61-130.
55. Crnogorska ideologija 1991. godine, "Njegoševi dani", Zbornik radova, 3, 2011, 403-418.
56. Srpstvo u Crnoj Gori, Falsifikati crnogorske prošlosti, Zbornik radova, Podgorica, 2011, 91-107.
57. Politika crnogorske države prema nepravoslavnim podanicima poslije 1878. godine, Prilozi, 40, 2011, 77-96.
58. Disa karakteristika te politikes se Malit te Zi ndaj shqiptareve deri ne vitin 1918, "100 vjet nga Kryengritja e Malesise e vitit 1911", Permbledhje kumtesash, Tuzi, 2012, 133-143.
59. Sedam Petrovića, Matica, 51-52, 2012, 215-270.
60. Osvrt na neka istoriografska tumačenja o dinastiji Balšić, Balšići, Zbornik radova sa naučnog skupa, Cetinje/Podgorica, 2012, 51-60.
61. Osvrt na neka neutemeljena tumačenja događaja i ličnosti iz istorije Crne Gore, Zbornik radova "Istorijska nauka, programi i nastava istorije.", CANU, 2012, 35-55.
62. Mitropolit Petar II Petrović Njegoš i velike sile, "Njegošu u čast", Zbornik radova, Nikšić, 2013, 449-473.
63. Crnogorska 1948, Matica, 59, 2014, 115-170.
64. O nekim osobenostima crnogorskog društva 1914. godine, Zbornik radova "Crna Gora u Prvom svjetskom ratu", Cetinje/Podgorica, 2015, 9-44;
65. Prizori iz života nacija u Crnoj Gori, Crnogorske studije kulture i identiteta, Zbornik radova, Cetinje, 2016, 227-265.
66. Deset godina od obnove nezavisnosti, Glasnik NB "Radosav Ljumović", 2016, 167-171.
67. Glavna obilježja političkog života Crne Gore nakon uvođenja parlamentarizma, Pravni zbornik, 1, 2017, 13-46.
68. Jedan osvrt na naučno stvaralaštvo akademika Miomira Dašića, Profesoru Miomiru Dašiću u počast, Zbornik radova, Nikšić, 2017, 11-18.
69. Crnogorsko nasljeđe ranog srednjeg vijeka (Država, društvo, kultura), Hiljadugodišnjica Svetog Jovana Vladimira, Zbornik radova, Podgorica, 2017, 147-160.
70. Crnogorsko-osmanski pogranični odnosi nakon rata 1862. godine, Zbornik radova "Crna Gora i Osmansko carstvo – iskustvo međudržavnih odnosa", Podgorica, 2017, 185-218.
71. Počeci obavještajne službe u Crnoj Gori, Matica, 72, 2017, 253-300.
72. Ljevica i antifašizam, Zbornik radova "Što je antifašizam u Crnoj Gori danas", Podgorica, 2018, 15-18.
73. Stanje industrije u Crnoj Gori poslije Drugog svjetskog rata (1945-1947), Matica, 74, 2018, 319-362.
74. The Economic Transformation of Montenegro after Berlin Congress: An Example of the Economic Transition of a Balkan Society at the End of 19th Century, *Balkanistica*, vol. 31, 2018, 1-20, koautor
75. Montenegrin State Idea at the begining od the twenty first century, *Montenegrin Journal for Social Sciences*, 2, Issue 1, 2018, 7-23.
76. Spoljna politika Crne Gore kao predmet crnogorske istoriografije, "Spoljna politika Crne Gore – Istorija i savremenost", Zbornik radova, Podgorica, 2019, 27-49.

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ

Ул. Цетинска бр. 2
 П. факс 99
 81000 ПОДГОРНИЦА
 ЦРНА ГОРА
 Телефон: (020) 414-255
 Факс: (020) 414-230
 E-mail: rektor@ucg.me

UNIVERSITY OF MONTENEGRO

Ul. Cetinjska br. 2
 P.O. BOX 99
 81 000 PODGORICA
 MONTENEGRO
 Phone: (+382) 20 414-255
 Fax: (+382) 20 414-230
 E-mail: rektor@ucg.me

Број: 08-1417
 Датум, 28.05.2015 г.

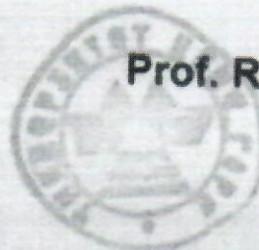
Ref. _____
 Date, _____

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 28. maja 2015. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr ŽIVKO ANDRIJAŠEVIĆ bira se u akademsko zvanje **redovni profesor Univerziteta Crne Gore** za predmete: Istorija Crne Gore od kraja XV do kraja XVIII vijeka; Istorija Balkana od kraja XV do kraja XVIII vijeka, Istorija Balkana od kraja XVIII vijeka do 1918. godine i Istorija Crne Gore od 1796. do 1918. godine na Studijskom programu za istoriju na Filozofskom fakultetu.

REKTOR

 Prof. Radmila Vojvodić

Dorđe Borozan

Bio-bliografija

Rođen je 20. aprila 1947. godine na Bokovu – Cetinje. Osmogodišnju školu i gimnaziju završio je na Cetinju, Filozofski fakultet u Beogradu – Grupa za opštu i nacionalnu istoriju. Diplomirao je 1972. godine. Magistrirao je na temi *Crna Gora i Dubrovnik u vrijeme Šćepana Malog*, a doktorirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu na temi *Velika Albanija – porijeklo – ideje – praksa*. U Beogradu je radio u Saveznom sekretarijatu za inostrane poslove (Diplomatski arhiv), Institutu za novinarstvo, naučni saradnik i odgovorni urednik časopisa "Novinarstvo"; u "Komunistu", redakcija za inostranstvo, urednik časopisa "Questions actuelles du socialisme"; u Institutu za savremenu istoriju viši naučni saradnik i glavni i odgovorni urednik časopisa "Istorija 20. veka".

Od 2001. do 2008. godine na Filozofskom fakultetu u Nikšiću vanredni je i redovni profesor na Katedri za istoriju južnoslovenskih naroda od XVI vijeka do 1918, od 2002. do 2007. godine direktor je Istorijiskog instituta Crne Gore. U to vrijeme kao naučni savjetnik, glavni i odgovorni urednik časopisa "Istorijiski zapisi" i izdanja Instituta bio je predsjednik Naučnog vijeća Instituta; rukovodilac projekata: *Istorija Crne Gore od 1878. godine do savremenosti*; *Crna Gora i Albanci u XIX i XX vijeku*; bio je član Senata Univerziteta Crne Gore; predsjednik Komisije za istoriju Savjeta Ministarstva prosvjete i nauke Crne Gore; urednik izdanja Univerziteta Crne Gore za društvene nauke; predsjednik Savjeta Centra za istoriju Jugoistočne Evrope – Beograd i Cold war studies centre LSE – London; član savjeta i redakcije za priređivanje građe knjiga: *Jugoslovensko-sovjetski odnosi 1945–1956.* i *Crna Gora u diplomatskim spisima ruskog Ministarstva inostranih djela*. Bio je profesor na postdiplomskim studijama na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na predmetu Istočno pitanje i Pravnom fakultetu u Podgorici na predmetu Diplomacija Crne Gore. Od 2007. redovni je profesor na Univerzitetu „Donja Gorica“.

Predmeti njegovog naučnog interesovanja su: politička i diplomatska istorija Crne Gore; istorija Evrope u XIX i XX vijeku; jugoslovensko-albanski i crnogorsko-albanski odnosi od kraja XV do devedesetih godina XX vijeka; istorija i historiografija; edukativna funkcija istorije u nastavno-obrazovnim programima; pitanja istorijskog, etničkog i duhovnog identiteta i problemi savremene istorije.

Na naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu podnosio je saopštenja koja su objavljena u časopisima, zbornicima i knjigama. Objavio je preko 200 članaka, studija, rasprava, osvrti i priloga u preko 30 posebnih izdanja u Crnoj Gori, Jugoslaviji i inostranstvu.

Najvažnije objavljene knjige:

Velika Albanija – porijeklo – ideje – praksa (1995);

125 godina Druge beogradske gimnazije (1995);

Jugoslovenska država i Albanci, tom I (koautorstvo) (1998);

Jugoslovenska država i Albanci, tom II (koautorstvo) (1999);

Kosovo i Metohija u velikoalbanskim planovima 1878–2000 (2001);

Kosovo i Metohija – život živih (koautorstvo) (2005);

Jugoslovensko-sovjetski odnosi 1945–1956 (koautorstvo)

Udžbenik za treći razred gimnazije (koautorstvo) (2003. i 2008).

Istorijski atlas (koautorstvo) (2009);

(2010).

Od 2007. godine predsjednik je Odbora za istoriju CANU

Za člana Evropske akademije nauka i umjetnosti (EASA) izabran je 2018. godine.

Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti izabran je 15. decembra 2006. godine, a za redovnog 29. novembra 2011. godine. Bio je sekretar Odjeljenja humanističkih nauka CANU od jula 2012. do jula 2016. godine. Potpredsjednik Crnogorske akademije nauka i umjetnosti je od 1. avgusta 2016. godine.

Živi i radi u Podgorici.

PREDLOG

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj:

Nikšić,

Na osnovu člana 64 stav 2 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore i člana 34 stav 1 Pravila doktorskih studija, Vijeće Filozofskog fakulteta na sjednici od 01.04.2021. godine, donijelo je

ODLUKU

Predlaže se Odboru za doktorske studije da imenuje Komisiju za ocjenu prijave doktorske disertacije "Državna politika Crne Gore u novooslobođenim krajevima 1878-1905. godine" kandidata mr Jovana Muhadinovića u sastavu:

- Prof. dr Momir Samardžić, mentor
- Prof. dr Živko Andrijašević, član
- Prof. dr Đorđe Borozan, član

DEKANKA

Prof. dr Tatjana Novović

Dostaviti:

- Centru za doktorske studije
- Studentskoj službi
- a/a

UNIVERZITET CRNE GORE
01-583
10.07.2003. GOD.
PODGORICA

UNIVERZITET CRNE GORE
ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE
PODGORICA

14.07.2003		
		Priloga
02	149	

Na osnovu člana 97. Zakona o Univerzitetu ("Sl.list RCG", br. 27/92 i 6/94) i člana 94. Statuta Univerziteta Crne Gore, Naučno-nastavno vijeće Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 09.07.2003.godine, donijelo je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr DJORDJE BOROZAN bira se u zvanje naučni savjetnik Univerziteta Crne Gore u Istorijском institutu u Podgorici.

REKTOR,

Prof. dr Predrag Obradović

Prof.dr Predrag Obradović